

**SLOVENSKI
ČEBELAR**

4

1953

VSEBINA

Leopold Debevec: Swammerdam in Réaumur, pionirja čebelarškega napredka	81
Hinko Klanšek: Resa cvete	84
Pirjevec: Tudi na vrbi žalujki berejo čebele	86
Josip Pirnat: Križi in težave z maticami	87
R. L.: Čebelnjak in pašni okoliš	90
Dr. O. Morgenthaler: Zatiranje gnilobe čebelje zalege s sulfanilamidnimi preparati (Prevod iz Schweizerische Bienenzeitung)	92
Jože Miklič: Ob moji 43-letnici čebelarjenja	96

OPAZOVALNICE:

Virmašan: Moje delo	102
F. V.: Poročilo za februar	103

MALI KRUIHEK:

Najnovejše iz strokovne veterinarske literature — Pozimi dajmo čebelam popoln mir! — Kakšno starost lahko dožive čebele? — Trotje, ki so prezimili — Zanimiva je ta — Za računarje — Vrednost evidence matic — Pod panji je našel svojo smrt	105
--	-----

NAŠA ORGANIZACIJA:

Iz sejnega zapisnika predsedstva: 9. seja	108
Dopisi: Čebelarska družina Sora pri Škofji Loki — Občni zbor čebelarškega društva v Ljutomeru — Iz Središča ob Dravi — Redek jubilej — Registracija čebelarških društev	108

SLIKE:

Uvodna vinjeta: Panjska končnica iz leta 1889	81
Jan Swammerdam	82
Jajčniki matice	83
Vrba žalujka	86
Del sata z matico in čebelami	89
Značilni snop bičkov pri bac. larvae	95

NA OVITKU:

Vabilo na redni letni občni zbor ZČDS

List izhaja v začetku vsakega meseca. Izdaja ga »Zveza čebelarških društev« v Ljubljani, Miklošičeva cesta 28. Tiska Triglavska tiskarna v Ljubljani. Urejujeta ga in za uredništvo odgovarjata Stane Mihelič in Vlado Rojec. Letna naročnina za člane 300 din, za nečlane in inozemstvo 450 din. Posamezna številka stane 35 din. Številka čekovnega računa pri Narodni banki v Ljubljani: 601-T-298.

SWAMMERDAM IN RÉAUMUR, PIONIRJA ČEBELARSKEGA NAPREDKA

LEOPOLD DEBEVEC

Človek se je za življenje in delo čebel, ki so po računih prirodoslovcev sicer mnogo milijonov let starejše od njega, že od nekdanj zanimal ter se na ta ali oni način z njimi tudi ukvarjal. S podrobnostmi njihove narave se je seveda seznanjal postopoma in do neke meje, preko katere globlje spoznavanje brez primernih tehničnih pomagal ni bilo več možno. Nadaljnji razvoj so močno zavirale temne sile srednjeveškega mračnjaštva pod vodstvom cerkve, ki je z inkvizicijskimi grmadami dušila svoboden razvoj. Zato ni čudno, da od Aristotela, grškega naravoslovca iz 4. stoletja pred našim štetjem, ki je prvi zapisal vse, kar je bilo njemu in njegovi dobi znano o čebelah, pa vse do 17. stoletja tudi v čebelarstvu in čebeloslovju ne opazimo nikakega bistvenega napredka. Šele z renesanso je zopet oživelo zanimanje za naravo in njene pojave; tedaj so se izboljšali tudi že splošni pogoji za znanstveno delo in od takrat dalje lahko zasledujemo v čebelarstvu stalen in nezadržan napredek.

Eden izmed mož, ki so med prvimi globlje zaorali v trdo čebelarstvo, je zaslužni žuželkoslovec **Jan Swammerdam** (12. II. 1637

do 15. II. 1680), »zdravilske umetnosti doktor« iz Amsterdama. Medicinske študije je dovršil leta 1667, toda zdravniškega poklica ni nikoli opravljal, temveč se je ves posvetil znanstvenemu delu, in sicer proučevanju nižjih živalskih vrst, zlasti žuželk, delu, za katerega je že od mladih nog čutil posebno veselje. Spričo primitivnosti tedanje vede in pomanjkljivih tehničnih pripomočkov je bil primoran za svoje delo šele ustvariti potrebne pogoje. Mikroskop je sicer nastal prav v oni dobi, Swammerdam pa je izpopolnil številno drobno orodje, ki je potrebno pri mikroskopiranju, zlasti priprave za seciranje in konserviranje žuželk. Izboljšal je tudi tehniko seciranja in prepariranja. Med drugim je uvedel v prakso postopek vbrizganja voska v ožilje žuželk zaradi lažje preiskave. Tako je zelo poglobil in pospešil znanstveno proučevanje živalskega organizma, kar je imelo izreden pomen tudi za napredek čebeloslovja.

Jan Swammerdam

Pri čebelah je Swammerdam prvi do vseh podrobnosti natančno proučil ter opisal posamezne telesne organe in živčni sistem, dognal spol matice in trotoev ter bistvo čebeljega socialnega življenja. Delal je poskuse z narejenimi roji in se ukvarjal tudi že z nekakšno vzrejo matic. V aprilu je čebelji družini odvzel matico in jo s prgiščem

čebel preložil v drug z zadostno zalogo hrane opremljen panj, kjer je mlada družina takoj pričela z delom, matica pa z zaleganjem. »Izrojeneec« si je medtem spodredil novo matico, s katero je nato ponovil prejšnji postopek ter tako razmnoževal vse poletje.

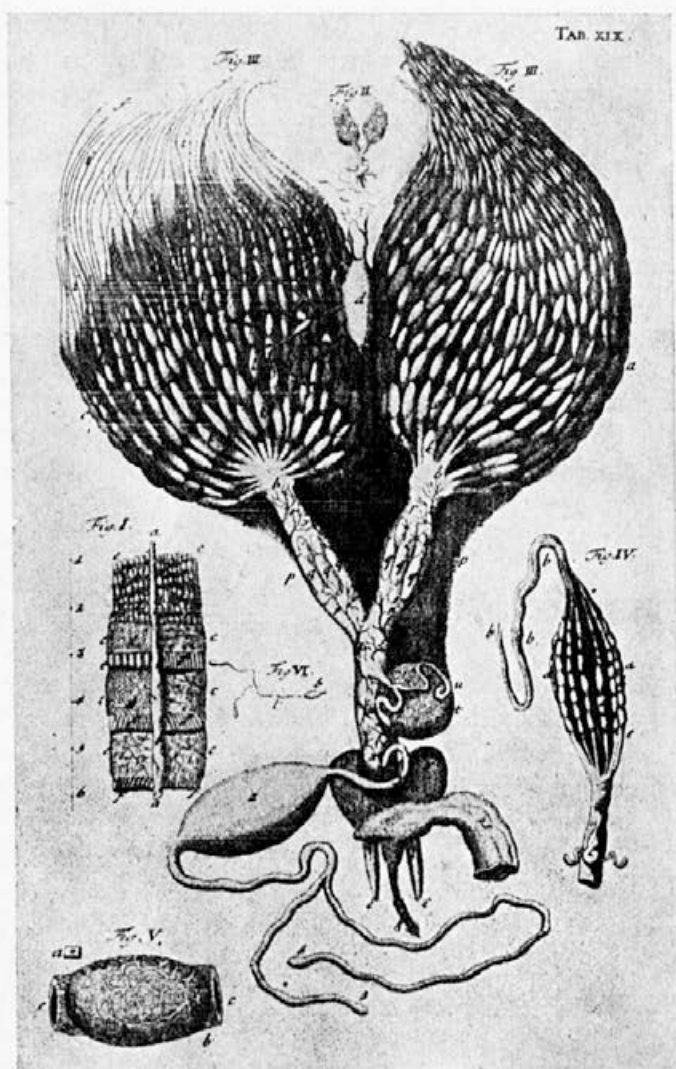
Že od mladih nog bolehnega Swammerdama so vse življenje trle razne nevšečnosti, sprva spor z očetom, pozneje s sorodniki za dediščino in še druge neprilike, tako da se je docela odtujil svetu ter ves zagrenjen in bolan še razmeroma mlad umrl.

Njegovi zapiski so romali po čudnih potih ter šele leta 1727 prišli v prave roke. Leydenski profesor dr. Boerhaave je izpopolnil nekatere manjkajoče podatke ter vse skupaj izdal l. 1757 v nizozemskem jeziku pod naslovom *Bijbel der Natuur* (Knjiga o prirodi). Vsebinsko knjige pojasnjuje 52 podob, ki so tako popolne, da je še danes težko napra-

viti kaj boljšega. O čebeli ima 9 podob. Delo je bilo že prej prevedeno tudi na latinski jezik, v nemščini pa je izšlo leta 1752 (Franz Gleditsch, Leipzig).

Nesebičnemu Swammerdamovemu vzgledu v boju za pravo znanje in resnico je sledil francoski prirodoslovec, fizik in zoolog Renè Antoine Ferchault de Réaumur (28. II. 1683 do 18. X. 1757), ki je sicer bolj znan kot izumitelj toplomera z vinskim cvetom in po svoji razdelitvi termometriške lestvice na 80°, a si je pridobil znatnih zaslug tudi za čebelarstvo. Réaumur je vzrejal žuželke z namenom,

da bi jih lažje proučeval v vseh njihovih razvojnih stopnjah; za opazovanje čebel pa si je sestavil poseben steklen panj. Bil je v prijateljskih stikih z naravoslovcem Ch. Bonnetom v Ženevi ter z njim pismeno izmenjeval svoje misli in poglede. Njegova raziskovanja so v nemali meri koristila tudi napredku čebelarstva. Predvsem

Primer iz Swammerdamove knjige Bijbel der Natuur. Podoba predstavlja jajčnike matice in je tako popolna, da ji po 250 letih nimamo kaj dodati ali odzeti

je potrdil pravilnost Swammerdamovih znanstvenih dognanj pri čebelah, sam pa se je posebno posvetil proučevanju zgradbe satja in sestave voska. Réaumur je bil hkrati prvi naravoslovec, ki je svoje delo opravljal metodično in zares znanstveno ter znal iz teoretičnih izsledkov povzeti tudi praktične zaključke.

Leta 1754 je objavil svojo *L'histoire générale des insectes* (Splošni prirodopis žuželk), v letih 1755—1742 pa je sledilo v 6 knjigah njegovo znamenito, tudi za čebeloslovje važno delo *Mémoires pour servir a l'histoire des insectes* (Priloge k prirodopisu žuželk). V petem zvezku je posebno izčrpno opisal čebele in tedanje čebelarske razmere v Franciji. Opisu je dodanih 18 tabel zanimivih slik panjev in čebelarskega orodja.

Po Swammerdamovi in Réaumurovi prizadevnosti je bil tudi v čebeloslovju led prebit in poslej je bilo delo laže in uspešnejše.

RESA CVETE...

HINKO KLANSEK

Kateri čebelar, ki ima čebele v bližini te prve spomladanske paše, ni vesel, ko vidi pobočja hribov, kako se prelivajo v raznih odtenkih rdečega cvetja. Z radostjo gleda v ta čudoviti svet, ki se je razkril njegovim očem po dolgotrajni zimi, srce je polno sreče in pričakovanja, novi upi vstajajo v njem...

Toda le prerado se zgodi, da ostane vse samo pri upih. Redka so leta, ki bi bila ugodna za čebele, kajti muhasto vreme je po navadi gospodar te prve, za čebele tako koristne paše.

Ker nimam rese doma, prepeljem skoraj vsako pomlad del svojih panjev v drug kraj, ki je več kilometrov oddaljen od mojega čebelnjaka in leži tudi nekoliko niže od njega. Postavim jih ob vznožju hriba, ki je močno zaraščen z reso. Kakšno veselje doživljam, ko vidim, da čebelice še tisto uro, ko jih odprem, prihajajo domov z drobnimi kepicami bledikastega peloda na zadnjih nožicah! Ob sončnem vremenu, ko doma le posamezne izletavajo, je tu tako živo kakor v najboljši ajdovi paši. Že nekaj dni bere na resi razburka vse panje.

Paša na resi je lahko zelo dolgotrajna, če imajo pobočja, ki so z njo poraščena, različno lego proti soncu. Resa začne cveteti najprej v sončnih in zavetnih legah. Pozneje se cvetje pomakne više v hribe, nazadnje pa se razbohoti še v osojnih krajih, kamor pride sonce šele

aprila. Kjer so take razmere, tam se paša lahko raztegne celo na dva mesca in more biti na njej vedno nekaj uspeha kljub nestanovitnosti spomladanskega vremena. So pa seveda tudi kraji, kjer začne resa cveteti že zadnje dni februarja, a se njeno cvetenje konča proti koncu marca brez vsake koristi za čebele, zlasti če ni v tem kratkem razdobju ugodnega vremena. Navadno raste resa v takih krajih le po nizkih holmih, ki pa so vsi obrnjeni proti jugu. Skrajno slabo kaže z reso tisto leto, ko začne cveteti prezgodaj, na primer že januarja ali februarja. So zimski mesci, ki so nadpovprečno topli, včasih brez snega. V takih zimah začneta teloh in resa cveteti že okrog novega leta, a to je slabo znamenje. Kaže, da ne bo spomladi kaj prida paše, kajti čebele tako zgodaj le poredko izletavajo, ko pa pride njih čas, usahnejo zaradi prezgodnjega cvetenja vsi medni viri.

Paša na resi je skoraj vedno uspešna, če zginе snežna odeja šele z marcem, ko že lahko pričakujemo tople in sončne dneve. Usodno pa lahko postane za čebele, ako zapade med pašo južni sneg. Takrat mora biti čebelar na straži, da prepreči izlet čebel, kajti mnogo bi jih ostalo v snegu in škoda bi bila velika. Posebno nevarno je, ako je bila že nekaj časa dobra paša in je matica pospešeno zalegala. Čebele tedaj trumoma tiščijo ven po vodo in najdejo v mehkem južnem snegu gotovo smrt. Po navadi sneg v marcu hitro zginе, z njim pa tudi ta nevarnost za čebele.

Cvetje spomladanske rese je obrnjeno navzdol, zato dež ne more izpirati medovnikov. Zelo je odporno proti mrazu, toda v mrazu nikdar ne medi tako dobro kakor ob lepem vremenu. Obnožina je drobna, rahlo višnjevonadahnjena. Čebele je prinesejo velikanske količine v panj. Med je svetle barve, ima čisto svojevrsten okus (podoben okusu nemškega ponarejenega medu) ter že čez 14 dni po točenju kristalizira.

Na razvoj čebel ima ta paša naravnost čudovit vpliv in se ne da primerjati z nobeno drugo spomladansko pašo. Z njo bi se mogla kosati morda samo iva, a ta ne raste nikjer v večji množini. Bera na resi spravi družine hitro do moči in do rojenja. Nič ni posebnega, če ob dobri paši na resi roje kranjiči kar zapovrstjo že v aprilu. Tudi satje grade družine kakor ob malokateri drugi paši. Donos je ob ugodnih dneh izvrsten. Čebele v kratkem času napolnijo ves prostor v plodiščih.

Leta 1958 je bila izredna paša na resi. Že zadnje dni februarja se je vreme izboljšalo in ostalo lepo do konca mesca marca. Sati v plodiščih so bili do kraja polni in med v njih tudi že pokrit, tako

da matica ni imela več kam zalegati. Resa pa je še vedno cvetela. Toda zgodilo se je, da je tam, kjer sem imel čebele na paši, pričel goreti sosednji hrib. Ker je bilo suho, se je požar naglo širil. Čez dan se ni nikdo zavedal nevarnosti, ponoči pa, ko je ogenj preskočil malo vodico in se začel pomikati proti mojim čebelam, sem se prestrašil. Takoj sem zbobnal skupaj nekaj ljudi iz bližnjih zaselij in jih zaprosil, da so začeli gasiti. Kazalo je že, da bom moral čebele sredi noči odpeljati. Vendar do tega ni prišlo, ker so ogenj ljudje omejili in ga drugi dan popolnoma zadušili.

Tisto leto sem dobro točil, medtem ko je bilo v naslednjih letih redkokdaj kaj več spomladanskega medu. Kljub temu pa je bil skoraj vsakokrat razvoj čebel v primerjavi s kraji, kjer ni bilo rese, kakor noč in dan. Slabiči so se hitro opomogli in pozneje niso v moči prav nič zaostajali za drugimi družinami.

Mnogi čebelarji, ki nimajo rese v bližini svojih čebel, imajo pomisleke glede prevažanja na to pašo. Je pa z njo prav tako kakor z vsako drugo pašo: včasih zadeneš, drugič se obrišeš pod nosom.

TUDI NA VRBI ŽALUJKI BEREJO ČEBELE

Blizu mojega čebelnjaka raste krasna vrba žalujka, ki jo čebele vsako leto, ko se razcvete, marljivo obletavajo. Lani spomladi je prišel k meni moj sosed in mi zatrjeval, da mora biti na vrbi roj, ker je na njej tako brenčanje. Vedel sem, da nabirajo čebele na njej cvetni prah in medečino, a sem jo šel vseeno pogledat. Dolgo sva stala s sosedom pod njo, prisluškovala prijetni godbi in opazovala neumorne živalce, kako so kopile v koške svojih zadnjih nožic rumeno obnožino. Doživetje je bilo za naju pravi užitek. In tedaj sem sklenil, da moram pokazati sliko te vrbe tudi drugim čebelarjem. Naprosil sem svojega znanca, ki je več fotografiranja, da jo vzame na muho. Sliko mi je kmalu napravil in sedaj jo objavljam v našem strokovnem glasilu. Kar poglejte to mogočno drevo, kako je krasno in veličastno v svojem spomladanskem nakitu!

Pirjavec

KRIŽI IN TEŽAVE Z MATICAMI

JOSIP PIRNAT

V minuli pomladi so se moje čebele kar dobro razvijale, tako da sem lahko že na Jurjevo, 24. aprila trem močnim družinam odprl medišča in prenesel tja po tri sate pokrite zalege. Med temi močnimi družinami je bil tudi panj št. 5, ki je imel leto staro matico in je bil zelo lepo zaležen in založen z medom. Da ne bi preveč razburjal čebel ali kakorkoli poškodoval matice, sem pri prestavljanju delal zelo mirno in preudarno. Pa glej nesrečo! Panj št. 5 je nekaj ur nato močno zašumel in drugi dan sem našel mlado matico na panjevi bradi — mrtvo. Bila je brez poškodb in domneval sem, da so njeno smrt najbrž zakrivile čebele same, ko so v razburjenosti begale po panju in branile svojo imovino. Ker nisem imel nobene matice več v zalogi, sem družino prepustil usodi, da si iz mlade čebelje zalege vzgoji novo matico in se tako reši gotove propasti.

Čebele so res potegnile nad mlado zalego več matičnikov in sredi maja so se začele iz njih polegati že tudi prve matice. Sat z zrelim matičnikom, mladimi čebelami in pokrito zalego sem preložil tudi v prašilček, da si tako vzgojim od dobre družine vsaj eno rezervno matico.

Vse bi bilo šlo po sreči, toda v drugi polovici mesca maja je nenadoma nastopilo silno mrzlo vreme in vse življenje pri čebelah je za daljši čas zamrlo. Prašilček sem moral dobro odeti in žival krmiti s toplo medeno raztopino, sicer bi mi vse skupaj zmrznilo in propadlo. Preko cvetočih travnikov sta stalno brila burja in sever in le, kadar je posijalo sonce izza oblakov, so čebele pohitele iz panjev v gotovo smrt. Vsak večer je bilo pred čebelnjakom polno premrlih čebel, ki se niso mogle več dvigniti in so končale žalostne smrti. Tako so družine propadale iz dneva v dan in panji so se izpraznili kot po rojitvi.

Nesprašena matica iz panja št. 5 je nekega popoldneva, ko je malo posijalo sonce, sicer zletela na praho, toda v panj se ni več vrnila. Tudi matica iz prašilčka se je 27. maja odpravila na ženitovanjski izlet v hladno ozračje. En sam trot, ki je bil nekako za gospodarja pri luši, jo je spremljal do hišnega praga, nenadoma pa se je premislil in — ves tresoč se od mraza — zbežal nazaj v topli dom.

Matica se je nekaj časa spretavala pred čebelnjakom, a ker ni bilo nobenega ljubimca na spregled, se je razočarana vrnila v panj. Drugi dan se je izlet ponovil in med svati, ali bolje povedano, med opazovalci sem bil tudi jaz, da bi pazil na mlado nevesto. Naslednjega

dne, ko je matica znova izletela iz panjiča, je v pišu mrzlega severa omagala, padla v zeleno travo in se ni več dvignila. Brž sem jo pobral in vrnil razburjenim tovarišicam, ki so jo že povsod žalostno iskale.

50. maja so svatovske družice dvakrat zapored prisilile mlado kraljičino, da je izletela na praho, a ob zadnjem povratku nisem opazil plodila v njenem zadku, niti kakega trota v njenem spremstvu. Da si matico pobliže ogledam, sem odprl kmalu po njeni vrnitvi vratca prašilčka in zagledal čuden prizor. Čebele so v tesni gruči obkoljevale matico in jo stiskale, da je žalostno cvilila ter se v dušljivem klopčiču metala po podu panjiča. S težavo sem razdril tesni obroč, odvezel matico razburjenim delavkam in jo spustil na prazen stranski sat. Ker se matica kljub številnim izletom očitno ni sprašila, sem sklenil tri dni nato prašilček opustiti in žival porazdeliti drugim družinam.

Ob lepem popoldnevu sem odprl vratca prašilčka, izvlekel srednji sat, kjer je bilo največ čebel, in se skoraj sesedel od začudenja. Mlada matica je ponosno stopicala med delavkami, v celicah pa sem našel že pokrito zalego, ki mi je jasno pričala, da je matica sprašena in da že z vso vnemo vrši svoj materinski posel. Na moja zvedava vprašanja, kdaj in kje se je sprašila, pa se je z žensko sramežljivostjo zasukala na drugo stran sata in se skrila mojim očem. Zadovoljen sem porinil sat z matico in zalego nazaj v sredino gnezdeca, zaprl vratca in se zamislil v čuda in tajne življenja čebel...

V še bolj čudnih razmerah in okoliščinah kot pri meni pa se je prašila neka matica pri tovarišu Ribiču na Močilah pri Ortneku.

Bilo je v lanski zimi na Štefanovo. Sredi sončnega dneva je posedala trojica tamkajšnjih čebelarjev pred čebelnjakom in opazovala čebele, ki so živahno izletavale iz panjev. Iz nekega žnideršiča so začele čebele nenadoma trumoma izletavati, da so postali gledalci pozorni in so se pomaknili še bliže k čebelnjaku. In glej čudo! Med množico čebel se je hipoma prikazala lepa matica, se zasukala po panjevi bradi in zletela v zrak. Ker pa pozimi ni trotov in tudi gledalci niso mogli pomagati, »ohcet« seveda ni imela uspeha in matica se je po krajšem kroženju v zraku vrnila v panj čista in deviška kot svetopisemska Suzana.

Pa še o matici, ki je spomladi začudo dolgo odlašala s svojim poslom, naj povem nekaj besed!

V panju št. 6 so čebele že v lanskem novembru preganjale trote in se zelo sumljivo obnašale. Rad bi pregledal družino, toda nastalo je mrzlo vreme in revizijo sem moral odložiti na pomladni čas. Prišla je pomlad, a podrobnejšega pregleda tudi tedaj nisem izvršil, ker so

čebele iz tega panja dobro izletavale in nosile obnožino. Toda kmalu sem bil razočaran. Medtem ko so se druge družine naglo razvijale, panj št. 6 ni mogel nikamor naprej in je začel hirati.

Šele 5. maja sem ga natančneje pregledal in našel le kakih 20 celic zalege, kar mi je bilo v dokaz, da je matica pričela pred kratkim zalegati. Družina matice seveda ni mogla tiho preleči, ker nisem nikjer opazil praznih matičnikov, a tudi trotov še ni bilo tako zgodaj spomladi, da bi se mogla sprašiti. No, pa se je matica pozneje kar dobro

izkazala in mi vse leto delala veselje. Kaj se je bilo zgodilo, da je tako pozno pričela z materinskimi posli, pa mi je še danes uganka.

In h koncu naj še omenim, da me je lansko jesen že precej priletna matica celo pičila. Zamenjati sem jo hotel z mlajšo, a ko sem jo prijel, je stari spak ukrivil zadek in me bucnil v prst. Kaj sem hotel? Bolečin nisem čutil, bil pa sem ponosen, da je sama kraljica čebel silila v mojo staro kožo.

Toliko o maticah na šestih, sedaj pa še nekaj misli o maticah na dveh nogah.

Poleti, glejte, smo imeli veselico in vsa naša muhasta družina se je slikala na zelenem vrtu. Pa me je fotograf po nesreči postavil poleg nežne matice. No, slika je bila kar posrečena, ali moja boljša polovica me je odločno pokarala, zakaj se »štulim« med cvetočo mladino in po nepotrebnem silim v skušnjavo.

No, da! Skušnjave so na svetu, kaj bi tajil! Toda tudi tovariš Janko, oče naše muhaste bratovščine, se je tedaj v lilijsko beli obleki slikal celo med dvema skušnjavama, a se je vendar kar dobro obdržal v ravnotežju. In drugi dan je spet modro in preudarno uravnaval promet po železni cesti.

Skušnjave so na svetu, to je res, ali kdor je dovolj trden, se jih bo ubranil, ne da bi pri tem zgubil plašč kot ubogi egiptovski Jožef.

Vi pa, dragi čebelarji, kadar boste izmenjavali matice in izbirali mlade, ne pozabite se ubraniti skušnjavam, pa boste dolgo živeli in vam bo dobro na tem grešnem svetu.

ČEBELNJAK IN PAŠNI OKOLIŠ

R. L.

Čebelarja začetnika prav gotovo zanima tudi to, kje je najboljšo mesto za postavitev čebelnjaka, in sicer ne samo glede na zavetno lego, smer izleta itd., temveč tudi glede na oddaljenost od sosednjih čebelarstev in na pašne razmere. Prizadevati si moramo, da pašo ekonomično izkoriščamo, to se pravi, da ne preobremenjujemo nekaterih okolišev, medtem ko puščamo druge neizkoriščene ali nezadostno zasedene. Izkušeni čebelarji kaj hitro ugotovijo take okoliše, začetnikom bi pa morda pri tem vsaj nekoliko koristile naslednje ugotovitve.

Po podatkih iz Jugovega »Praktičnega čebelarja«, iz »Čebelarškega zbornika« iz leta 1944 in iz čebelarških glasil (Slovenskega

čebelarja, Pčelarstva i. d.) potrebuje 10 družin v panjih velike mere v slabem pašnem okolišu okrog 75 ha, v srednjem pašnem okolišu 42 ha, a v dobrem 17 ha pasišča. Slab pašni okoliš je tam, kjer prevladuje paša na travnikih, srednji tam, kjer raste tudi grmičevje, a dober tam, kjer raste poleg tega še medovito drevje in druge rastline. Navedene številke ne veljajo za prav dobre in odlične pašne okoliše, kjer je paša v strujenih nasadih medečega drevja, na raznih deteljah, ajdi in drugod. Ker je težko določiti pravo vrednost posameznega okoliša, imajo podatki le orientacijsko vrednost. Iz navedenih števil si lahko vsakdo sam izračuna potrebno razsežnost pašnega prostora za poljubno število čebeljih družin. Razsežnosti prostora, ki je izražena v hektarih, si skoraj ne moremo prav predstavljati, če pa si mislimo pašni prostor kot krog in mu poiščemo polmer, potem je predstava razsežnosti jasnejša. Iz naslednje tabele je razvidno, v kakšni oddaljenosti naj leži pašni prostor za dano število čebeljih družin, da bo pasišče pravilno izkoriščeno.

Polmer pasišča v slabem, srednjem, dobrem okolišu			
za 10 družin v metrih	500	350	250
za 30 družin v metrih	850	650	400
za 50 družin v metrih	1100	800	500
za 70 družin v metrih	1500	950	600

Iz gornjega sledi, da bi moral biti v dobrem pašnem okolišu čebelnjak n. pr. s 70 družinami 1 km oddaljen od sosednjega čebelnjaka, v katerem je 30 družin, t. j. $0,6 \text{ km} + 0,4 \text{ km} = 1 \text{ km}$.

To bi bila pač teoretična rešitev tega vprašanja. V praksi je navadno drugače, saj je malokomu dana možnost, da bi po teh načelih izbiral prostor za svoje čebelarstvo, zato čebelarimo pač tam, kjer imamo priložnost in ne pazimo na to, če je v okolišu že dovolj ali preveč družin. Preostane nam torej skrb, da z gojitvijo medovitih rastlin izboljšamo pašni okoliš, kajti le tako bodo kriti izdatki in vsaj deloma poplačan naš trud. Ugotovljeni povprečni letni donos, ki znaša 4,5 kg na panj (Sl. čebelar 1950), je namreč kaj malo vzpodbudna bilanca našega čebelarstva, t. j. tistega čebelarstva, ki dosega letno komaj take uspehe. Taka pa so čebelarstva čebelarjev, ki ne prevažajo svojih čebel na pašo, ki čakajo — doma na to, kar jim bo dala narava sama; ne poskušajo pa tudi z izboljšavanjem paše v svojem okolišu povečati donosa pri svojem čebelarstvu. Redki pa so kraji, kjer bi imele čebele skozi vse leto pašo.

ZATIRANJE GNILOBE ČEBELJE ZALEGE S SULFANILAMIDNIMI PREPARATI

DR. O. MORGENTHALER

Ker inž. Jože Rihar po vzoru ameriških čebelarjev v svoji brošuri »Bolezni in škodljivci čebel« precenjuje vrednost sulfatiazola in podobnih zdravil v boju proti hudi gnilobi, objavljamo prevod članka treznega evropskega znanstvenika in enega najboljših poznavalcev čebeljih nalezljivih bolezni dr. Morgenthalerja, iz katerega bodo naši bralci najbolje spoznali, kako je pravzaprav s to sulfonamidno zadevo v čebelarstvu saniteti.

Pred nekaj več kot desetimi leti se je posrečilo medicini dobiti visoko igro, ko je odkrila izredno naglo zaviralno delovanje sulfanilamidov (sulfa-preparatov) na določene bolezenske bakterije, namreč na koke. Zlasti uspehi pri zdravljenju pljučnice, epidemičnega otrpnjenja tilnika, otroške mrzlice, kapavice in drugih infekcij po kokih so zbudili veliko pozornost. Po zaslugi nove terapije so del teh nadlog že uvrstili med »izumirajoče bolezni«. Četudi se kasneje niso izpolnili vsi upi, predstavljajo novi preparati, ako so v rokah večjih zdravnikov, vendarle izredno dragoceno orožje v borbi proti kužnim boleznim.

Samo po sebi se je sprožilo vprašanje, ali bi ne prišlo novo odkritje v poštev tudi pri zatiranju čebeljih nalezljivih bolezni. Povzročitelja kislikavosti bact. plutona so prvotno itak prištevali h kokom oziroma k streptokokom, pa so si ravno zaradi tega mnogo obetali od uporabe sulfanilamidov proti tej bolezni. Nadalje je bilo uspešno zdravljenje tukaj prav posebej zaželeno, kajti kislikavost spada še vedno k najnadležnejšim čebeljim kužnim boleznim, katerih zatiranja še ne obvladamo popolnoma. Mi smo napravili v letih 1942 in 1943 prve poizkuse, pri katerih smo uporabili najbolj znan in najučinkovitejši sulfa-preparat, tako imenovani cibazol. K. Gygly je o tem poročal v septembrski številki švicarskega čebelarskega lista l. 1943. Izvid je bil nedvoumno negativen. Pri družinah, ki smo jih zdravili, je kislikavost morda celo bolj napredovala kot pri kontrolnih družinah, ki jih nismo zdravili. Poizkuse smo leta 1946 z nekoliko spremenjenim doziranjem ponovili v dveh čebelnjakih v Dürrenrothu in Bösarniju, a tudi tu brez najmanjšega uspeha. Rezultat je bil razumljiv, saj je R. Burri medtem dokazal, da bacterium pluton ne spada h kokom, temveč k paličastim bakterijam.

Prav tako smo preizkusili novo sredstvo pri nose mavosti, ker so nekateri zatrjevali, da more ozdraviti tudi to bolezen. V naših poizkusih pa ni pokazal cibazol niti najmanjšega zaviralnega učinka na razvoj parazita nose mavosti; zdravljene čebele so bile prav tako močno okužene kakor nezdravljene. Po ameriških podatkih se je izkazalo, da nima sredstvo tudi na vrečavost zalege nobenega vpliva. Ta neuspeh pri kislikavosti, vrečavosti in nose mavosti se v bistvu krije z naziranjem o naravi dobrih kemičnih zdravilnih sredstev. Taka sredstva so specifična, to se pravi, da je njih moč omejena samo na neko popolnoma določeno skupino mikroorganizmov. To niso grobi strupi,

niti ne preprosta razkužila, ki so usmerjena proti vsemu živemu in morejo zato bolniku prav toliko škodovati kakor povzročitelju bolezni. Preden so začeli uporabljati sulfa-preparate, so skrbno preiskali dihanje bakterij in spoznali, da dihajo koki drugače kakor ostale bakterije. Tako so našli občutljivo mesto na kokih. — Tudi pri kemični terapiji je treba znati dobro meriti, če hočemo zadeti. Poveličevanje zdravilnih sredstev, ki naj bi učinkovala na vse mogoče bolezni, je treba vedno sprejeti z največjo zadržanostjo.

Ravno zaradi tega so nas tembolj presenetila poročila, ki prihajajo že nekaj let iz Amerike in po katerih naj bi imeli sulfanilamidi prodorno moč pri hudi gnilobi zalege. Povzročitelj te gnilobe, bacillus larvae spada med paličaste bakterije in se spreminja poleg tega v trose, ki so, kakor je znano, proti vnanjim vplivom izredno odporni. Diskusije o tem novem načinu zatiranja hude gnilobe so se razrastle v širino in postale zelo ogorčene; v mnogih inozemskih (kakor tudi v evropskih) čebelarških časopisih nastopajo kot glavna tema. Najbolj navdušeni zagovorniki pišejo, da predstavlja zdravljenje hude gnilobe s sulfanilamidi največjo iznajdbo v čebelarstvu od uvedbe premakljivosti satja, medtem ko so drugi v svoji sodbi nekoliko zmernejši. Rad bi podal kritičen pregled posameznih člankov, ki obravnavajo to vprašanje, a mi primanjkuje za kaj takega prostora. Za zanesljiva morejo veljati tale dejstva:

Proti vsemu pričakovanju se lahko zgodi, da bolezen v gnilobni družini preneha, če jo pitamo s cibazolom ali podobnim sredstvom, in sicer v tem smislu, da v satju, ki je bilo prej hudo okuženo, ni več najti bolnih ali mrtvih ličink. Družino krmimo s sladkorno vodo, ki ji primešamo 0,5 gr cibazola na galono, to se pravi na 3,8 litra. (To je 2 gr cibazola na 15 litrov sladkorne raztopine.) — Ta uspeh je brez dvoma eno izmed nadvse pomembnih odkritij, ki so v veliko čast ameriškim raziskovalcem, posebno L. Hasmannu in L. F. Childersu.

Prav tako neoporečno pa je dejstvo, da sulfanilamidi mirujočih gnilobnih trosov v medu in v starem sklupu ne morejo zamoriti. Ti trosi neprestano preže v ozadju, kakor hitro bo nehalo sredstvo delovati, pa se bodo takoj razvili in pomagali bolezni do ponovnega izbruha. Zato bi morali stalno pitati in klaji stalno primešavati zdravilno sredstvo, s čimer pa se izpostavljamo nevarnosti, da bomo ob točenju napolnili posode s »cibazolnim medom«, s pridelkom, s katerim bi se naša kontrola medu, kljub temu, da z vso spoštljivostjo gleda na cibazol, le težko sprijaznila; ali pa bi morali tudi pri sulfamidnem zdravljenju vse gnilobne družine še temeljito desinficirati, to se pravi, satje sežgati, med odstraniti, panje in orodje s spajalko ožgati.

S tem pa zgubi novo zdravilno sredstvo v naših okoliščinah prav znatno na praktični vrednosti; kajti če vestno desinficiramo, zgine gniloba tudi brez kemičnih sredstev. Postopek z narejenimi roji se je v 10-letni praksi tako dobro izkazal, da ni zatiranje hude gnilobe pri nas nikak znanstven in nikak tehničen problem več, ampak samo še vprašanje javne objasnitve in dobre organizacije. Znano nam je, da se zde nekaterim v zamejstvu naši nazori preoptimistični. Pri tem nas opozarjajo na letna poročila našega zavarovanja proti gnilobi, ki izkazujejo vsakokrat po več žarišč te bolezni. Vsekakor se

je Švicarjem posrečilo znižati primere gnilobe od 13 ‰ na 2 do 3 ‰ (glej Leuenberger »Četrto stoletje zavarovanja proti gnilobi«, Schweizerische Bienenzeitung, marec 1935) in ti 2 do 3 ‰ naj bi bili dokaz, da uporabljena metoda ni dovolj učinkovita. Tako sklepanje pa ni pravilno. Znani so celi okraji in celi kantoni, ki so bili prej močno okuženi, v katerih pa ni že deset let izbruhnila huda gniloba. Če vedno znova odkrivamo bolezenska žarišča, ne moremo tega razlagati tako, da je metoda zatiranja odpovedala, temveč tako, da je še zmeraj nekaj neodkritih infekcijskih gnezd v naši deželi in da je tudi nekaj takih čebelarjev, ki kljub objasnitvi še sedaj ne poznajo bolezni in jo zaradi nepoučenosti ali zanemarjanja razširjajo dalje. Proti navedenemu zlu pa bi tudi cibazol nič ne pomagal.

Poleg tega je čuti tehtne ameriške glasove, ki svare čebelarje, da bi se zanašali na sulfa-zdravljenje in zaradi tega zanemarjali desinfekcijske ukrepe, tako na primer J. I. Hambleton, predstojnik državnega čebelarskega inštituta v Washingtonu (v Americ. Bee. Journ., februar 1947) in A. D. Schrag, čebelarski inšpektor v Nebraski (ravno tam, april 1947).

Kljub temu, da ne bodo sulfa-zdravila na prakso zatiranja gnilobe v naši deželi skoraj nič vplivala, zasluži dejstvo, da bolezen zaradi omenjenega krmljenja zgine (četudi samo mimogrede), da mu posvetimo največjo pozornost. Doslej smo bili namreč prepričani, da se infekcija nezadržano in prezirajoč vse vnanje vplive širi dalje, čeprav je bila okužena ena sama ličinka. Mi smo zadnje leto poizkusili to vprašanje rešiti tako, da smo na umetnih kulturah preizkušali občutljivost bac. larvae proti različnim koncentracijam cibazola. Tu smo naleteli na novo presenečenje. Troši so vzkli v koncentracijah, ki so bile od koncentracij, navedenih v ameriških delih (0,5 gr na galono) desetkrat do petnajstkrat močnejše! Domnevali smo najprej, da se je v poizkuse vrnila kaka napaka in nameravali poizkuse v širšem obsegu ponoviti. Tedaj pa je objavil kanadski bakteriolog H. Katznelson zelo skrbno izvršeno delo, v katerem je prišel do podobnih rezultatov (Gleanings in B. C., marec 1948). Navedbe J. F. Reinhardta (Journ. Econ. Ent., 1947, 1. zvezek) pa načenjajo vprašanje, kakšno vlogo ima pri opazovanem zdravljenju gnilobe zalege pitanje s sladkorjem samo po sebi. Ali mu ne pritiče prav tako važna vloga pri zatiranju gnilobe kakor kemičnim sredstvom? Ali ni morda tudi v borbi proti gnilobi z narejanjem rojev krmljenje s sladkorjem po vsaditvi roja prav tako važno kot vsa ostala procedura? Po lepih raziskavah A. P. Sturtevantova ima vendar sladkor na gnilobne bacile izrazito zaviralen vpliv. (Journ. Aric. Res., 1924, 2. zvezek.)

Že od različnih strani je bilo poudarjeno, da se pri raziskovanju čebeljih boleznih dve fazi stalno izmenjavata. Najprej ugotove dobri praktiki znake bolezni, kakor se pač prikazujejo pri skrbnem opazovanju v čebelnjaku; tako pridobljena naziranja morajo pojasniti bakteriologi, jih utrditi in dograditi; pravo laboratorijsko delo postavlja praktika spet pred nova vprašanja, ki jih dalje zasleduje, dokler znova ne pokliče na pomoč mikroskopa.

Pri hudi gnilobi zalege je nastopil čas, ko lahko z modernimi metodami raziskujemo naravo povzročiteljev. Predolgo smo v čebelarskih laboratorijih nekako zanemarjali bacillus larvae. Ukvarjali smo se predvsem s kislikavostjo in skušali pojasniti pestrost tamkaj nastopajočih bakterijskih oblik, medtem ko se je zdelo, da pri hudi gnilobi ni za bakteriologa skoraj nika-

kega problema več. Tu je en sam bacil, ki obvladuje vse vidno polje (in očitno izpodriva vse druge bakterije). Dozdeva se, da se njegov življenjski cikel zaradi rednega prehajanja iz paličaste oblike v trose in narobe odvija jasno in preprosto. A vendar bi nas morali »snopiči bičkov«, ki se pojavljajo v čebeljih ličinkah, obolelih za hudo gnilobo, posebno pa v čistih kulturah njenega povzročitelja, privedi do tega, da krije bacillus larvae še mnoge skrivnosti.

Že nekaj časa se ukvarja v našem čebelarskem oddelku Gertruda Baumgartnerjeva z raziskavanji bacillus larvae. Iz njenih rezultatov, o katerih bo natančneje sama poročala, si hočemo tu ogledati le neko posebnost. Predvsem je ugotovila, da pritiče bakteriofagom (pod drobnogledom nevidnim snovem, ki uničujejo bakterije), o katerih je bilo v moderni bakteriologiji toliko diskusij, tudi pri bacilu hude gnilobe važna vloga. Pod bakteriofagijo razumemo pojav, ki ga moremo označiti kot bolezen bakterij. Bakterije se razkroje in poginejo pod vplivom bakteriofagov (ali na kratko »fagov«), katerih narava je še kolikor toliko zagonetna. Za nekatere raziskovalce so fagi pravi paraziti iz skupine virusov, ki bakterije napadajo in uničujejo, kakor se bakterije po svoji strani razvijajo na račun višjih bitij in jih lahko tudi umore. Drugi domnevajo, da so to snovi (encimi), ki jih bakterije v določenih okoliščinah same izločajo in si tako skopljejo lasten grob. Vsekakor so bakteriofagi najhujši sovražniki bakterij; uporabljali so jih že v borbi z bakterijskimi infekcijami pri človeku in živalih. Pri mnogih bakterijskih vrstah — in k tem naj bi spadal tudi bacillus larvae — so fagi tako važni, da je naravnost nemogoče ukvarjati se z bakteriološkimi študijami, ne da bi se ozirali pri tem na pojave bakteriofagije.

Paličice bac. larvae; v sredini značilni snop bičkov. (Po dr. W. Staubu iz Schweizerische Bienenzeitung 1948)

Drugo lepo odkritje Gertrude Baumgartnerjeve je dokaz, da so omenjeni snopi bičkov posledica bakteriofagije. Z bički močno obdane paličice bacillus larvae fagi razkroje, bički pa se potem zapletejo, kot kaže naša slika, v nenavadno pravilno oblikovane »snopiče«. Pomen teh opazovanj prestopa meje patologije čebele, kajti snope bičkov je najti tudi pri mnogih drugih bakterijah. — Kdor je že raziskoval gnilobne sate, mu je padlo v oči, da nastopajo snopi bičkov v nekaterih primerih zelo pogosto, v drugih pa zelo poredko. Bakteriofagija je potemtakem pri posameznih rodovih bacillus larvae zelo izrazita, pri marsikaterih pa komaj opazna. Morda je treba ravno v tem iskati pojasnila za nasprotujoče si rezultate, ki so bili doseženi pri hudi gnilobi z zdravljenjem (in tudi z odpornimi čebeljimi pasmami). Kakor pa je slišati, učinkujejo sulfanilamidi stimulirajoče na različne bakteriofage,

torej na ustrezajoče bakterije zaviralno, kar je v tej zvezi posebno zanimivo. (Henry R. J., The mode of action of sulfonamids, Publ. Josias Macy Found. Rev. Series II, 1, Philadelphia 1944.) Ali se morda prenašajo tudi pri hudi gnilobi vplivi sulfa-preparatov preko bakteriofagov na bakterije?

Če pregledamo uspehe približno 40-letne borbe švicarskih čebelarjev s čebeljimi nalezljivimi boleznimi, vidimo, da je bila huda gniloba v osrednjih pokrajinah Švice ter na Juri nekdanj zelo razširjena in da je prodrla že v skrajne alpske doline. Danes je vsepovsod najti le malenkostne okužbe. Kako bi neki bilo s švicarskim čebelarstvom, če ne bi v to borbo, naslanjaje se na določila Zakona o živalskih kužnih boleznih in Pravilnika o zavarovanju proti gnilobi zalege, z vso odločnostjo posegli. Uspehi, ki smo jih dosegli, so najlepše spričevalo za naše čebelarske inšpektorje. Četudi za beležimo skoraj vsako leto zaradi zgoraj navedenih razlogov včasih v tem, včasih v kakem drugem kantonu nov izbruh bolezni, je huda gniloba vendarle prenehala biti strašilo za naša čebelarstva. Dobro vemo, kako jo je mogoče zanesljivo zatirati.

Ko presojamo naše sedanje razmere, pa se nehotе sprašujemo, kako je s hudo gnilobo v drugih deželah; saj si vendar ne moremo misliti, da se je kuga zaustavila ob naših mejah. Dejansko nam je znano, da razsaja v mnogih deželah, v katerih je sistematično ne zatirajo. Jasno je, da je čebelarstvo v takih deželah razmeroma revno, a vendar je čudno, da je kljub vsej srditosti te nalezljive bolezni tu le še najti čebele. Iz toplejših območij prihajajo vedno znova poročila, da premine tamkaj huda gniloba sama po sebi. Če je to res, lahko pač domnevamo, da obstoje v takih »naravnih« okoliščinah tudi za razširjanje gnilobnih bacilov neke naravne ovire. In nehotе moramo pri tem misliti na bakteriofage.

Mi se seveda v našem boju proti hudi gnilobi ne bomo zanašali na bakteriofage, dasi nas morajo v laboratoriju ti skrivnostni sovražniki bacilov zanimati. Naši pravi »uničevalci bakterij« so slej ko prej čebelarski inšpektorji, ki skrbе za pravilno desinfekcijo.

(Iz Schweizerische Bienenzeitung prevedel Vlado Rojec.)

OB MOJI 43-LETNICI ČEBELARJENJA

JOZE MIKLIC

Najprej naj povem, kako in kje sem dobil veselje do čebel. Bil sem fantič, hodil sem še v šolo, pa sem zahajal k sosedovim, ki so imeli čebele in ovce. Posebno jagnjeta so mi bila prav po volji. Večkrat sem prisedel na klopco pri čebelnjaku, kjer je stari Erjavčev oče presedel vse svoje proste ure. Kmalu sem vzljubil tudi jaz te marljive živalce. Kako bi prišel do njih in kam naj bi postavil čebelnjak, je bilo vprašanje, ker takrat nismo imeli niti pedi zemlje, ne svoje hiše; bili smo najemniki. Oče je bil gozdni delavec, zaslužek pa je bil tako skromen, da večkrat ni bilo niti za koruzni sok, za slanino pa redkokdaj. Za mleko se je pa še teže dobil kak krajcar. Še sedaj se mi orosi oko, ko v mislih vidim svojo pokojno mater, kako je večkrat na skrivaj jokala. Vprašal sem jo: »Kaj pa vam je,

mati, da jokate?« »Kaj ne bi jokala, ko vas je šest lačnih otrok in nimam kaj dati v lonec, da bi vam skuhalo večerjo.«

Oče je bil res priden delavec, toda z zaslužkom v gozdovih ni bil kos vzdrževati sedemčlansko družino. Tako so nam večkrat priskočili na pomoč s krompirjem ali s čim drugim sosedje. Zlasti k dobri Erjavčevi materi se je včasih zatekla moja mati, da jo je ta rešila iz stiske.

Tudi jaz sem rad zahajal k Erjavčevim. Vsak dan sem gotovo sedel pri čebelnjaku in v mislih koval načrte, kako bom nekoč zrastel in bom zaslužil, da si bom tudi jaz lahko kupil panj čebel. Ker je bila pri Erjavčevih velika družina, sem imel tudi dobro tovarišijo. Dobil pa sem pri njih marsikateri kos kruha, stekel domov in ga razdelil, da je vsak dobil svoj košček. Taka je bila moja mladost.

Ko sem bil star 13 let, sva šla z očetom v Slavonijo na Hrvaško. Bilo je mesca oktobra 1907. Tja so hodili iz naših krajev sekat mogočne starodavne hrastove gozdove. V eni skupini nas je šlo 24. Bilo je 22 krepkih mož in fantov, jaz in še eden pa sva bila šibka fantiča, določena za kuharja. Po dveh dneh vožnje smo prispeli v Slavonijo na postajo Normanci, kjer je stala velika parna žaga. Tu je vse mrgolelo delavcev. Ogledali smo si veliko podjetje, ki je bilo last neke francoske družbe.

Kmalu, ko smo prišli v Normance, so naložili na nekaj ozkotirnih vagonov deske za kolibo, na druge pa smo posedli mi s svojo prtljago. Ko je bilo vse urejeno, je pripihala majhna lokomotiva, da nas odpelje v gozdove. Kmalu potem, ko je vlak odpeljal iz »fabrike«, smo že imeli smolo. Vlak je iztiril. Vagoni so začeli poskakovati s praga na prag. Nastalo je kričanje in vlak je obstal. Čez nekaj ur je bilo zopet vse v redu, odpeljali smo se naprej in po večurni vožnji dospeli do določenega mesta, kjer smo potem delali. Bili so to obširni gozdovi z velikanskimi starimi hrasti. Ta del gozda se je imenoval Kormošica. Nekaj delavcev se je takoj lotilo razkladanja vagonov, drugi pa so šli sekat les za ogrodje kolibe. V dveh dneh smo že imeli kolibo zgrajeno. Bila je dolga kakih 12 m in široka 8 m, v sredi pa je stal steber, na katerem je slonelo sleme. Ta steber je bil tudi mejnik. Polovico kolibe sem čistil jaz, drugo pa moj tovariš. Ob vsaki steni so bile postelje za po dva in dva moža, po sredi pa je bilo do 3 m dolgo in skoraj meter široko ognjišče, kjer sem kuhal. Ponoči smo naložili na ta prostor drv, ki sem jih moral vsak dan sam nanositi, moj tovariš pa za drugo polovico kolibe. Med urejevanjem kolibe me je eden izmed starejših mož učil kuhati. Ker je bila voda oddaljena uro hoda, a jesen še precej mokra, smo sklenili, da skopljemo vodnjak. Izkopali smo 2 m globoko in že smo prišli do vode. V vodnjak smo postavili gabrove kole ter iz vejevja spletli koš, da se ni mogla zemlja posipati v vodo. Tako smo imeli vodo pri kolibi.

Med urejevanjem našega novega doma so se med delavci že razvijali pogovori o polhkih in čebelah. Spraševali so se, če jih bo letos kaj veliko v teh gozdovih. Nekateri so medtem že šli ogledovat hraste, ali ima kateri votlino v deblu. Ugotovili so, da je precej votlih hrastov in da bo zato verjetno precej polhov in tudi čebel. To sta seveda ugotavljala med seboj po dva in dva zelo zaupno. Jaz pa sem vlekel na ušesa tembolj, ker sem imel veselje do čebel.

Tretji dan so začeli podirati hraste. V kolibi sva ostala samo kuharja. Imela sva mnogo dela. Kuhala sva vsak v svojem kotlu in vsak na svojem ognjišču. Razdelila sva si delo tako, da sva kuhala vsak za 12 ljudi. Kotel je bil velik, da sem imel z njim težave, ko je bil poln koruznih žgancev. Po zajtrku, ko so delavci odšli na delo, sva šla nabirat drva, da sva lahko skuhala kosilo. Najraje sva nabirala suho lubje, ki je dajalo močno žerjavico, na kateri sva pekla žgance. Ob 11. uri je moralo biti kosilo skuhano. Bilo je zelo preprosto: fižol s testenimi krpicami, zabeljen s prežganjem. Za večerjo pa so bili zopet žganci kot zjutraj. To se je ponavljalo dan za dnem.

Ko so delavci delali že precej daleč od barake, so si izmislili poseben zvon za klicanje h kosilu. Bil je to meter dolg kos tračnice, privezan na gabrovo vejo. Nekega dne so odšli na delo še pred zajtrkom. Poklical sem jih ravno takrat, ko je sonce vzhajalo in razlivalo svoje rdeče jutranje žarke po gozdovih, da se je zdelo, kakor da je nekje velikanski požar. Delavci, ki so delali na zahodni strani tako, da je bila baraka ravno v smeri vzhajajočega sonca, so mislili, da se je vnela baraka; zato so vsi v eni sapi pridrveli k meni. Debelo sem gledal, kako to, da so danes vsi tako zgodni. Ko pa so mi povedali, da so zato prihiteli, ker so mislili, da gori baraka, sem se jim začel smejati.

Ob našem prihodu je bilo hladno in megleno jesensko vreme, po nekaj tednih pa se je zboljšalo. Nebo se je zjasnilo. Postalo je tako toplo, da so čebele začele izletavati iz svojih votlin. Kmalu sem opazil, da lete kakih 100 korakov od kolibe visoko v hrastovem vrhu čebele. Zvečer sem to zaupno povedal očetu, ker so bili delavci kot roparji, kadar so zagledali, da je kateri izmed njih v hrastovem vrhu našel med. Čebele navadno niso bile hude, ker so se največkrat raztresle iz razklanega debla po tleh. Med satjem pa je vendar ostalo nekaj pomečkanih čebel. Ker je bilo med delavci nekaj pravih »medjedov«, se je marsikateremu v naglici zataknilo želo v jezik, ko je ugriznil sat, tako da niti ni mogel dopovedati tovarišu, da naj mu ga izpuli. Nekaterim pa so od čebeljih žel ustnice tako otekle, da je bilo zvečer kar precej zabave z njimi. Oče mi je večkrat prinesel kak sat medu, tako da sva ga imela skoraj celo zimo nekaj v zalogi. Mene je pa le zanimalo, kako bi mogel vsaj eno družino odnesti spomladi domov. Toda to ni bilo mogoče. Pozimi smo dobili v tem gozdu 22 čebeljih družin, v šestnajstih je bilo veliko medu, a v ostalih osmih manj, ker so bili verjetno pozni roji in so imeli malo zimske zaloge. Bilo bi jih že kar za primeren čebelnjak. Veliko pa jih je bilo že izsekanih iz hrastov. Za to opravilo so bili domačini Hrvatje dobri mojstri. Ker so bili hrasti čez meter debeli, do vej pa je tudi bilo 15–20 m, je mogel do njih le, če je v bližini rastle kako gabrovo drevo. Splezal je na gaber, zapel za prvo vejo na hrastu velik gabrov kavelj in se spustil do hrastovega debla. Ker je bilo navadno še precej visoko do čebel, je seveda splezal do vej. Kako je potem prišel s hrasta, mi je še sedaj velika uganka. Tako je na mnogih hrastih zevala izsekana votlina, v katerih so našle kasneje sove svoja skrivališča.

Ker sem že prej omenil tudi polhe, moram povedati, da so delavci dobili v hrastovih votlinah veliko teh glodalcev, ki so prezimili v deblih. Prinesli so zvite v klopčič, navidez kakor mrtve, ko so se pa ogreli, so se

zravnali in bi nam bili še ušli, če jih ne bi bili takoj pobili. V kakem hrastu jih je bilo tudi po 20—30. Ker se je zgodilo ravno v tem gozdu, naj povem tudi to, kakšni mojstri so bili domačini kot divji lovci. Bilo je sredi zime. Polagoma je naletaval sneg. Nenadoma prilomasti skozi goščo velika postava s puško v roki in hiti naravnost proti meni. Preplašen me je vprašal, če je kdo v kolibi. Ko sem mu odgovoril, da ni nikogar, je planil notri in se skril pod posteljo. Naročil mi je še, da naj ga nikomur ne izdam. Bil je poklicni gozdni čuvaj. Za njim pa se je v goščavi čulo pokanje pušk. Prihajalo je proti nam. Nenadoma zagledam srnce, ki beže skozi goščavo mladih gabrov in preko vrhov posekanih hrastov. Zašle so prav med delavce. Za njimi pa so prišli divji lovci v »strelni vrsti«, kakor smo tak pohod imenovali pri vojaki. Postrelili so veliko srnc, jih potem naložili na vozove in se z njimi odpeljali domov. Ko je vse utihnilo, je gozdni čuvaj prišel izpod postelje in rekel, da bi ga gotovo ubili, če bi ga le našli, kakor so njegovega prednika. Ker je bil gozd lastnina nekega graščaka, je bilo v njem veliko divjačine. Zlasti fazanov je bilo precej; a si jih težko opazil, posebno podnevi. Rano zjutraj pa smo jih videli cele jate, ko so se pasli po polju ob robu gozdov. Prišli pa so tudi grajski lovci nad fazane. Postavili so se na preseke med mladim drevjem, od nasprotne strani pa so gonjači s palicami v rokah lomastili po goščavi ter preganjali te lepe ptiče, ki so leteli naravnost proti lovcem. Streljali so kot na fronti, ptiči pa so padali kakor dež v goščavo. Veliki psi ptičarji so jih marljivo nosili na kup. V nekaj urah so jih dobili toliko, da so jih na desetih drogovih navezane odnesli domov.

V tem gozdu smo delali nekako do konca mesca marca leta 1908, potem pa smo se vrnili domov. Ne bi bilo prav, če ne bi povedal, koliko smo zaslužili. Plača je bila za tako delo zelo slaba. Skozi vso zimo je bilo čistejše zaslužka na vsakega delavca po 120 goldinarjev. Kakor sem že v uvodu omenil, sva pustila z očetom doma še štiri nepreskrbljene brate in sestre ter mater. Zato sva pozimi poslala 60 goldinarjev domov materi, da je imela za prehrano sebe in otrok. Oče je zaslužil 120, jaz pa 60 goldinarjev. Ko sva prišla domov, je mati prigovarjala, da bi kupili nekje majhno zemljišče, kjer bi si postavili skromen dom. Res je oče kupil za vasjo na griču kos zemlje za 40 goldinarjev. Ostalo smo med letom porabili za hrano. Čebel si nisem mogel še kupiti. Ob nedeljah sem hodil najraje k Erjavčevemu čebelnjaku. Leto je hitro poteklo, bližal se je sveti Martin. Gora je porumenela, znak, da bo treba zopet odriniti v slavonske gozdove. Še pred svetim Martinom smo se odpeljali iz Dobropolja. V Ljubljani smo imeli nekaj ur časa. Šli smo po stari »hrvatarski« navadi, kakor so takrat imenovali tiste, ki so hodili za delom na Hrvatsko, v gostilno pri »Starem Tišlerju«.

V tej hiši so imeli veliko rdečo papigo, ki je sedela na kljukastem lesu nad vrati. Vsakega gosta je, ko je odhajal iz gostilne, ogovorila: »Si plačal?«, ali pa: »Plačaj!« Poletela je tudi nekajkrat k okencu v kuhinjo ter potrkala s kljunom na vratca. Ko so se vratca odprla, je s hropečim glasom zakričala: »Ni plačal!« S tem ptičem sem se kratkočasil dolge ure, za vino pa kot otrok nisem maral. Na postaji smo zvedeli, da se bomo vozili skozi Zidani most ter Pragersko na Zagreb. V Zagrebu smo se za nekaj ur ustavili,

potem pa smo odpotovali naprej in dospeli v Normance v isti gozd, ki smo ga spomladi zapustili. Začelo se je življenje kot prejšnje leto. Razlika je bila le v tem, da smo imeli prvo leto gozd na desni strani proge, sedaj pa na levi. Zima je bila zelo suha, da ni bilo mogoče kopati vodnjaka. Zato sem moral nositi vodo iz uro oddaljenega vodnjaka. Ko se je ogrelo, sem našel v treh hrastih čebele. V nekem hrastu blizu proge je bila zelo močna družina. Deblo je bilo približno 120 cm debelo. Ker sem imel v razvidu vse najdene čebele, sem ugotovil, da so to zimo delavci našli 26 čebeljih družin in mnogo polhov. Čebele so bile to zimo zelo medene. Za pašo se kot 14-letni fantič nisem zanimal. Gozda je bilo od nas še približno kak kilometer. Od tu se je razprostiralo polje do vasi Martinci, kamor smo šli za božične praznike k maši, po maši pa seveda v gostilno, da so si delavci zopet po dolgem času namočili osušena grla. Preko polja se je vlekla počasna voda skozi do Save. Ob obeh straneh se je razprostiralo precej široko močvirje. Preko tega močvirja je bil zgrajen železniški most. Močvirje je bilo poraščeno z vodnimi rastlinami in verjetno so čebele tudi tukaj nabirale med. Čebele so bile res zelo založene z medom. Ko so posekali hrast, v katerem sem bil našel čebele, je bilo toliko medu, da smo ga bili vsi siti, pa še dva velika lonca smo napolnili. Vsak izmed nas je imel lonec iz gline, v katerega je zložil medeno satje ter ga hranil pod posteljo.

Nekega dne sem opazil, da tudi iz hrasta za barako izletavajo čebele. Rekel sem očetu, da naj takrat, ko bodo hrast posekali, pazi, da bo tudi on dobil nekaj medu. Ko so ga posekali, je njegov sodelavec prvi planil v hrastov vrh, za njim pa moj oče, ki ga pa je oni odrinil, češ da so čebele njegove. Pobral je skoraj ves med sam, mene pa je nagnal s poleni, ko sem se mu približal. Napolnil si je lonec, zvečer pa ga je odnesel na prosto ter ga obložil z dračjem, da ga ne bi kuharja našla. Bilo pa je sredi marca in sonce je že toplo grelo. Ko sem šel neki dan po drva mimo dračja, sem zagledal, kako so ga čebele obletavale. Pod dračjem je bil skrit Štefanov lonec z medom. Odkrijem lonec, vzamem kos medu in ga odnesem v svoj lonec.

Minila je zima in zopet smo se »hrvatarji« vrnili v svojo domovino. Še isto leto smo k že prej omenjeni parceli dokupili še eno, ki pa je bila veliko manjša. Postavili smo si stanovanjsko hišo. V tem letu tudi nisem imel še sredstev, da bi si nabavil čebele, ker sem moral ves zaslužek dati očetu za hrano. Iskala me je sreča, a vendar me ni našla. Ko sem nekega dne pasel edino kozo, ki smo jo imeli, sem v Erjavčevi senožeti v debeli bukvi našel čebele. Šel sem k Erjavčevim ter jim povedal, kaj sem našel. Sli so in pobrali čebele brez moje vednosti. Še istega leta pa sem našel zopet en roj, ki je visel na leskovem grmu. Ogrehel sem ga v panj ter ga odnesel v Erjavčev čebelnjak. V panju pa je bilo iz dneva v dan manj čebel. Do konca mesca je bil panj popolnoma prazen, ostalo je le nekaj satja. Začel sem premišljevat, kako bi prišel do novih čebel. Spomladi leta 1910 sem marljivo kopal češminove korenine in prodajal lubje. Vsakokrat, ko sem jih nesel trgovcu, sem si pridržal nekaj šestic. Tako sem nabral toliko denarja, da sem si kupil prvi panj čebel. Bil sem nad vse srečen in dvakrat nesrečen. Nesrečen sem bil predvsem zaradi tega, ker me je oče kregal, da sem po nepotrebnem zapravil denar za čebele, s katerimi tako

nič ne bo. Dopovedoval sem mu, da se bodo čebele razmnožile, toda usoda je hotela drugače. Dobil sem res dva roja, toda letina je bila zelo slaba. Še preden je zapadel prvi sneg, so že čebele pomrle. Spomladi leta 1911 sem si s težavo prihranil toliko denarja, da sem lahko kupil nov panj čebel. Ker mi je pri kupovanju zmanjkalo pol goldinarja, sem preprosil mamo, da je dodala, kolikor je bilo treba. Ker je bil čebelar, s katerim sem napravil kupčijo poštenjak, mi je dal najmočnejši panj, rekoč: »Vzemi tegale, ker bo v enem tednu že rojil.« Postavil sem si čebelnjak za 10 kranjičev, okoli katerega sem posadil lesnike in jih drugo leto cepil. Ker je očeta zanimalo, kako je s cepljenkami, jih je šel pogledat. Pri tem je našel v čebelnjaku panj čebel. Poklical me je, naj pridem k njemu. Pokazal mi je čebele ter pripomnil, kako lepo letijo. Mislil je, da so vse pomrle. Nisem se mogel zdržati smeha in uganil je takoj, da sem ga prevaral. To leto je bilo zelo ugodno za čebele, zato sem že prvi teden dobil roj, kasneje pa še tri. Drugega in tretjega sem združil, četrti pa je bil tako močan kot oba prejšnja. Po treh tednih sem imel že štiri panje čebel. To pa se mi je zdelo vse premalo, zato sem po grmovju iskal pobegle roje in res našel kar tri. Enega sem izsledil tako, da sem splezal na cvetočo lipo, na kateri je bilo polno čebel... Ugotovil sem smer, od katere priletavajo. Nato sem jih iskal v ugotovljeni smeri in jih ne daleč od lipe res našel v votlem hrastu. Še to leto sem imel že sedem panjev čebel in kvas je bil postavljen.

Do jeseni so tudi slabši roji izdelali do dve tretjini satja in ga popolnoma zalili z medom. Preden sem jih zazimil, sem vprašal nekega čebelarja, koliko mora biti panj težak, da lahko prezimi. Rekel mi je, da mora imeti okrog 16 kg, vse druge pa naj kar zažveplam. Takoj sem jih stehtal, pa sta imela samo dva po 16 kg, eden pa 15 kg. Ostali trije so tehtali od 8–10 kg in sem jih zažveplal. Kmalu pa sem uvidel, da me je ta čebelar prevaril, ker sem narezal zvrhan lonec satja, zalitega do kraja z medom. Tudi te družine bi bile z lahkoto prezimile, ker so prazni panji tehtali samo po tri kg.

Od takrat nisem več iskal pri starih čebelarjih nasvetov, ker so mi želeli samo slabo. Leta 1912 sem stopil v čebelarsko družino in iz Slovenskega čebelarja črpal potrebni pouk. Panji, ki so mi jeseni ostali, so kar lepo prezimili ter v letu 1912 dali vsak po tri roje. Sedaj sem imel že 16 panjev. Letina je bila ugodna za čebele, tako da so dovolj medu nabrale in so mi zopet vse lepo prezimile. Spomladi leta 1913 se je pri meni oglasil čebelar Rozman iz Podstrmeca, ki je kupoval čebele za čebelarskega trgovca Jana Strgarja. Pogodila sva se za 8 kranjičev. Plačal mi jih je po 5 goldinarjev. Za 7 goldinarjev sem si kupil obleko, tri sem obdržal, ostalih 30 pa sem dal očetu.

Do tega dne me je oče vedno kregal zaradi čebel, sedaj pa je vedno skrbel, da ni zmanjkalo vode v koritu pri čebelnjaku. Letina je bila zopet zelo dobra. Zato ni nič čudnega, da sem dobil precej rojev. Prezimilo mi je 24 panjev, od katerih sem jih spomladi prodal za 70 goldinarjev. Oče je hodil okrog mene kot maček okrog vrele kaše in me nagovarjal, naj mu dam denar. Jaz pa sem mu rekel, da bi bilo najbolje, če kupimo ovce, ki bi jih lahko vse leto pasel po hribu nad hišo. Do jeseni pa bo tudi nekaj mladičev. Teh bi nekaj odprodali, da bi imeli denar za zimo. Pogledal sem

v pratiko, kdaj in kje bo najbližji semenj. V Podbukovju na Krki bi moral biti že v sredo. Dogovorila sva se in odšla v Podbukovje. Vsa izmučena sva prisopihala na sejmarski prostor, kjer pa ni bilo nikogar. Bila sva sama kot Ribničan v Mirni. Semnja ni bilo. Povprašala sva pri Mlinarju, zakaj ni nikogar, pa je odgovoril, da so tu sejmi opuščeni, čeprav so v pratiki še vedno zapisani. Vedel pa je za človeka v Gaberju, ki je imel na prodaj 10 ovac. Šla sva mimo vasi Gradišek skozi Ravendol v Gaberje. Ovce niso bile predrage, zato sva kupila vseh 9 ter ovna. Do jeseni smo imeli že sedemnajstglavo čredo. Istega leta je izbruhnila prva svetovna vojna. Tudi jaz sem bil poklican k vojakom. V oktobru 1914. sem prepustil čebele očetu ter odšel na fronto. Med vojno so čebele lepo uspevale. Imeli smo od njih precej dohodkov.

Upam, dragi bralci, da ni nihče od vas s tako težavo in s toliko prizadevnostjo prišel do čebel. Spomladi bo 43 let, odkar sem začel čebelariti. Hkrati pa bom obhajal tudi 60-letnico svojega rojstva; sedaj čebelarim s 40 AŽ-panji. Kako sem prišel do prvega AŽ-panja, bi moral na dolgo in široko opisovati, ne vem pa, če bo že za ta članek dovolj prostora v Slovenskem čebelarju.

opazovalnice

MOJE DELO

VIRMAŠAN

V rojstni knjigi fare Sv. Jurija v Stari Loki stoji črno na belem, da sem bil rojen 14. oktobra 1898 kot sin progovnega delavca. Oče je bil zaradi bolezni predčasno upokojen in je z malo pokojnino težko vzdrževal družino. Že kot otrok sem moral skrbeti sam zase. Nabiral sem gobe in jagode, lovil žabe in se ukvarjal še z marsičem, samo da sem dobil kakšen vinar. Kot 17-letni mladenič sem moral v prvi svetovni vojni oditi na fronto, domov pa sem se vrnil konec 1918. leta s pokvarjeno desno nogo.

Doma je bilo malo čebelarstvo z nekaj kranjiči. Že moj oče je čebelaril, a bolj po malem in zdaj pa zdaj, kakor so pač nanesle prilike. Polagoma sem tudi jaz vzljubil čebele in, ko sem dobil delo pri železnici, sem se jih z vsem srcem oklenil. Odslej so mi bile edina zabava in razvedrilo po težkem delu. Da bi se v čebelarstvu čimbolj izpopolnil, sem pridno prebiral knjige in Slovenskega čebelarja. Obiskoval sem tudi druge čebelarje, čebelarske tečaje in predavanja. Kmalu sem uvidel, da se pri nas čebelarjenje s kranjiči ne izplača. Zato sem prešel k AŽ-panjem. Ker pa jih zaradi majhne plače nisem

mogel kupiti, sem jih začel sam izdelovati. Že v nekaj letih sem se dokopal do 50 AŽ-panjev in več polovičarjev. Vse to in potrebno orodje sem tako rekoč pristradal.

Sedaj sem bil na konju. Začel sem celo prevažati na razna pasišča. Uspehi so bili različni. Včasih sem nosil klobuk postrani, še večkrat pa izdal zadnji denar za sladkor, da sem ohranil družine. Ljubezen in stanovitnost vse premoreta.

Opazovalno postajo sem pričel voditi jeseni 1926. leta. Ker je bila že ena v Škofji Loki, mi jo je tedanji odbor dovolil le pod pogojem, da jo uredim na lastne stroške. Opremil sem jo in jo vodil brez nagrade do jeseni 1952., ko sem jo moral zaradi hude bolezni opustiti. Shranjene imam zapiske za vsa ta leta in kadar jih prebiram, najdem v njih vedno kako skrito zanimivost.

V čebelarški organizaciji sem se mnogo udeleževal. Saj me včasih kar niso hoteli pustiti pri miru. V bivši Jugoslaviji sem bil več let predsednik društva, sedaj sem od leta 1946 tajnik in blagajnik družine. Ko sem na letošnjem občnem zboru hotel to čast odložiti, so me člani prisilili, da sem kljub bolezni še nadalje ostal pri tem poslu.

Tudi v Slovenskem čebelarju sem se začel kmalu oglašati. Pobudo za to sta mi dala rajni tovariš M. Vidmar in bivši urednik Slovenskega čebelarja tovariš Bukovec, za kar sem jima še danes iskreno hvaležen. Ker sem sedaj primoran dopisovanje opustiti, se najlepše zahvaljujem urednikoma lista in bralcem za naklonjenost, ki so mi jo izkazovali.

Zaradi želodčne bolezni sem bil leta 1951. predčasno kot popoln invalid upokojen. Vidim, da bom moral tudi čebelarstvo kmalu prepustiti mlajšim rokam, ki bodo spretnejše, kot so moje. Čakal bom v miru trenutka, ko se bom preselil tja, kjer ni nobenih muh in muk.

Opomba uredništva: Eden naših najvztrajnejših opazovalcev, tov. Virmašan je moral zaradi starosti in bolezni pustiti opazovalno službo. Ob tej priliki ga je uredništvo naprosilo, da v nekaj vrsticah opiše svoje delo v čebelarških organizacijah. Vsi, ki ga poznamo, vemo, da je bil kakor vedno, tudi v tem spisu skromen. Nikakor pa se urednika ne moreta sprijazniti s tem, da bi tov. Virmašan hkrati z opazovalno postajo opustil tudi dopisništvo. Tako se pa nismo zmenili.

POROČILO ZA FEBRUAR

1. II. so tu in tam čebele poizkušale izletavati, pravi izletni dnevi pa so bili povečini šele od 18. II. dalje, ko so začele v toplih krajih Slovenije prinašati že tudi prvo obnožino. V februarju smo imeli povprečno 10 izletnih dni. Temperatura je bila sorazmerno nizka, saj znaša februarski povpreček $+ 1,05^{\circ}$ C.

Moščeniška Draga — Istra: Zaradi zakasnele pomladi je tudi razvoj čebel pri nas zapoznel. Obnožino so prinašale čebele 9 dni, in sicer od 18. II. dalje; rožmarin, leska in mandljevcev cvetijo že skoro ves februar.

Renče — Gorica: Pri pregledu družin 22. II. sem ugotovil, da so čebele dobro prezimile. Nekatero družino imajo že prve mladice, matice povsod zalegajo, in sicer bolje kot lani v tem času. Vreme je ugodnejše kot lani v februarju, čeprav je precej vetrovno. 6. II. so zacveteli prvi zvončki, 15. II. teloh, od 25. II. dalje pa je tudi leska začela razsipavati svoj pelod.

Kraj opazovalnice	Donos ali poraba v			Skupno pridobil ali porabil dkg	Srednja mesečna toplina	Dnevi			Sončni sij v urah
	I.	II.	III.			izletni	dežev.	s sneg.	
	mesečni tretjini dkg								
Breg—Tržič	-10	-20	-50	- 80	+0,8	10	—	5	169
Preddvor—Kranj	-45	-35	-75	-155	-0,7	9	—	4	115
Dražgoše—Skofja Loka	-40	-40	-30	-110	-0,5	3	—	7	106
Tinjan—Istra	-25	-25	-30	- 80	+3,5	13	4	—	154
Moščeniška Draga-Istra	-35	-30	-35	-100	+4,7	15	4	—	186
Renče—Gorica	-30	-30	-60	-120	+3,9	15	4	2	155
Kalce—Logatec	—	—	—	—	-2,8	20	2	5	101
Zerovnica—Postojna	-55	-70	-90	-215	-1,3	7	1	4	154
Zajčje polje—Kočevje	-40	-60	-60	-160	-0,7	12	1	5	105
Crmošnjice—Crnomelj	-55	-50	-75	-180	—	10	—	—	—
Krka—Grosuplje	-35	-40	-50	-125	—	13	2	6	144
Grm—Novo mesto	-50	-25	-45	-120	+0,8	10	3	8	139
Novo mesto	-20	-60	-55	-135	+0,5	10	3	8	136
Dragatuš—Crnomelj	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Dobova—Krško	—	—	—	-120	+1,1	6	—	6	—
Selnica ob Dravi	-50	-70	-90	-210	+0,1	11	—	4	155
Sv. Lovrenc na Pohorju	—	—	—	—	+1,2	8	—	—	—
Sv. Lovrenc na Drav. p	-75	-35	-20	-130	+1,8	9	—	5	153
Donačka gora—Rogatec	—	—	—	—	+1,2	11	—	5	58
Bučkovci—Ljutomer	-50	-50	-95	-195	+1,8	8	—	2	115
Cezanjevci—Ljutomer	—	—	—	—	+1,7	7	2	4	76
Pristava—Ljutomer	-35	-75	-10	-120	—	10	1	—	126
Prosenjakovci—M. Sobota	-70	-60	-60	-190	+2,6	9	2	3	127
Lendava	-40	-30	-50	-120	+2,6	12	1	2	113
Ljubljana	—	—	—	—	-0,6	9	2	9	97
Povprečki	—	—	—	140,3	+1,03	10,2	2,2	4,9	127,8

Tinjan — Istra: Od 19. II. dalje so čebele množično izletavale in donasale cvetni prah z leske. Družine so zdrave in precej močne.

Lendava: Pri prvih izletih od 18. II. dalje so čebele zelo ponesnažile prednjo stran panjev in čebelnjakov. Na splošno je pri nas odmrlo 15% družin. Čebelarji povprašujejo za krmilnim sladkorjem. Od 22. II. dalje donos obnožine z zvončkov in leske.

Fenološka opažanja iz leta 1952.:

Pozne hruške, n. pr. tepke, so lani zacvetele najprej v Slovenskih goricah, in sicer proti koncu prve tretjine aprila, v drugih krajih Slovenije pa so tepke zacvetele nekaj dni pozneje, to je sredi aprila in so cvetele povprečno do 5. maja.

Pozna sorta jablan, bobovec je lani cvetel predvsem v času od 19. IV. do 10. V.; na Primorskem in Bizeljskem je bobovec odcvetel že konec aprila.

Zgodnje sorte jablan in hrušk so zacvetele povečini že v prvi desetini aprila.

Borovnica je cvetela precej neenotno. Pri Vojniku je lani cvetela od 10. IV. do 20. IV.; pri Novem mestu je začela cveteti okrog 17. IV., polni razcvet pa je bil okrog 25. IV. Pri Litiji je borovnica odprla cvete 23. IV., polni razcvet je bil 28. IV. Pri Horjulu je bil začetek cvetenja 28. IV., splošni razcvet pa je bil v sredini maja. V osovinih legah se je cvetenje borovnice ponekod zakasnilo in se zavleklo celo v drugo polovico maja.

Najnovše iz strokovne veterinarske literature. V poskusnem zavodu Wädenswil v Švici sta Harder A. in Kanders J. v letih 1941—1945 skozi 10 let opazovala v čebelnjaku z enakimi družinami potek noseorne nalezljive bolezni in njen vpliv na proizvodnjo čebeljih družin. Ugotovila sta, da je posamezna čebelja družina lahko v večjem odstotku okužena z nosemo, pa vendar ne propade, temveč le nekoliko številčno oslabi. V močnejše okuženi družini se zmanjšuje tudi količina zalege. V prvi polovici razdobja, v katerem sta delala poskuse, so bile družine najbolj okužene v mesecu aprilu in maju, a v drugi polovici razdobja v mesecih juniju in juliju. Bolezen se je pojavljala precej nepravilno. V nekaterih letih je bilo okuženo veliko število družin, v drugih letih pa se bolezen sploh ni pojavila. Kljub prizadevanju nista mogla najti vzroka tem pojavom. Bolezen najbolj širijo čebele, ki zaidejo v tuje panje. Širjenje omogočajo tudi stoječe vode, kjer čebele pijejo. Napajališča s tekočo vodo pomagajo pri zatiranju bolezni. — Statistično je ugotovljeno, da je negativna korelacija med okuženostjo z nosemo in proizvodnjo družin znatna. Okužene družine so dale za 28 % manj medu. Iz teh opazovanj lahko sklepamo, da nosema s svoji »tihic« (prikriti) obliki zmanjšuje v večji meri donos čebelje družine.

Hassanein je na mednarodnem čebelarskem kongresu leta 1951, kakor beremo v švicarskem čebelarskem časopisju, poročal o vplivu noseme apis na čebele, ki nabirajo med, in o vplivu na oskrbo zalege v čebelji družini.

Ze od prej je znano (preiskave, ki jih je delala Ruth Lotmar), da so mlečne žleze tistih čebel, ki so okužene s parazitom nosema apis, nerazvite ali le slabo razvite. Hassanein je ugotovil, da vpliva to v večji meri tudi na delavnost delavk. Mlade, zdrave čebele, z razvitimi mlečnimi žlezami, hranijo zalego in gredo na delo izven panja okoli 17. ali 18. dneva

starosti. Bolne čebele z nerazvitimi mlečnimi žlezami postanejo nabiralke mnogo prej, že med 8. in 11. dnevom. Zaradi tega je zalega v oboleli družini slabše oskrbovana ter se tudi njena količina zmanjšuje. Čim večje število čebel je okuženo, tem manj je zalege. Od tega, da izlete bolne čebele prej na bero kot v normalnih razmerah, nima čebelja družina nobene koristi, ker je življenje bolnih čebel krajše. Hassanein je raziskoval amebno nalezljivo bolezen pri čebelah in ugotovil, da zajedalec, imenovan Malpighamoeba mellifica, živi kot parazit v sečnih cevkah čebele in da ni v vseh letnih časih enako razširjen. V Angliji je največji odstotek okuženih čebel v mesecu aprilu, a najmanjši v zimskih mesecih. Ko so v poskusne namene skozi usta umetno okužili čebele z *M. mellifica*, so našli v sečnih cevkah po 20 dneh že ciste.

Pozimi dajmo čebelam popoln mir! To je pglavitno načelo za dobro prezimovanje čebel, vendar marsikje neprestano coklajo po čebelnjakih, ki so po navadi hkrati drvarnica, shramba koles, kmetijskega orodja i. p.

Kako škodimo čebelam s takim postopanjem, nam pove tale skušnja: Po odjugu konec januarja je nastopil zopet mraz, vrata čebelnjaka je bilo mogoče odpreti le z lahnim pritiskom, ki je povzročil manjši ropot. Nihče ne bi mislil, da bi tako malenkostni tresljaji mogli povzročiti razburjenje pri čebelah.

Registrirni aparat, ki je bil postavljen tik ob čebeljem gnezdu, pa je nato pokazal naslednje toplotne spremembe v prezimujoči čebelji družini:

Temperatura prav ob strani zimskega gnezda se je gibala v dneh pred vznemirnitvijo malo pod 10° C. V trenutku slabega tresljaja, ko so se, kakor je zgoraj povedano, odprla vrata, je pokazal aparat temperaturo 8,7° C. Hipoma pa se je temperatura dvignila in dosegla v kakih 15 minutah višino čez 30° in ostala pri 32,7° skoro tri ure. Nato je začela padati

in se je po 24 urah znižala na 5° C. Na tej stopinji je ostala še ves dan. Te toplotne spremembe si je treba razlagati deloma s povečanim »kurjenjem« čebel (poraba hrane), deloma s prehodnim premikanjem čebelje družine zaradi komaj opaznega vznemirjenja, ki ga je povzročil čebelar z odpiranjem vrat.

Kakšno starost lahko dožive čebele?

Ob največjem letenju dožive čebele le 6 do 7 tednov starosti. V brezpašni dobi in ob ugodnih razmerah pa dosežejo tudi starost 6 do 8 mesecev. To je čebelarjem poznano iz vsakega čebelarskega učbenika. Da bi ugotovil resničnost teh trditvev, je neki čebelar zazimil 25. sept. 1951 močno družino, ki je 29. junija 1951 rojila, a se njena matica ni sprašila. 20. julija se je izlegla zadnja čebela iz zalege stare matice. Z večkratnim temeljitim pregledovanjem gnezda zgornje družine se je prepričal, da ni bilo do zazimljenja v panju nobene zalege več. Ob spomladanskem pregledu v marcu je bila v panju grbasta zalega v čebeljih celicah na dveh satih in po njih se je sprehajala nesprašena matica. Pri kasnejših pregledih, ki jih je napravil do 6. julija vsak mesec dvakrat, se v panju ni nič spremenilo. Šele 6. julija je dal v panj sat z odprto zalego, potem ko je neobhajeno matico odstranil. 19. julija se je izvalila mlada matica, se sprašila 23. julija in je 26. julija zalegla prva jajčeca. Od 29. junija 1951 do 28. julija 1952 ni okrepil panja niti z eno čebelo ali zalego in je vendar še 10. avgusta 1952 družina zasedala dva sata. Čebele so torej dosegle starost nad 12 mesecev.

Trotje, ki so prezimili. Dr. Gerecke sporoča v listu »Deutsche Bienenwirtschaft« 1951, na strani 110, da so se v neko družino, ki je imela nesprašeno matico, jeseni naleteli trotje, tako da jih je bilo spomladi več kot čebel. Toda družina ni postala trotava. Kolikor je znano, je bil Réaumur prvi, ki je objavil primer, da so ostali trotje v panju čez zimo. Tudi Huber ugotavlja, da družine z nesprašeno matico ne preženo jeseni trotov.

Na vprašanje, ali so taki prezimljeni troti spomladi še sposobni oprasiti matico, odgovarja St. Sjogren, Göteborg pri-

trdilno, ko navaja primer vzrejvalca Elmera Johnssona iz Laholma, ki vsako jesen dodaja po enemu brezmatičnemu panju trotu, da jih ima »pri roki« spomladi. Trotje so najmanj do 10. maja sposobni oprasiti mlado matico.

Kolikor se spominjam, sem o tem bral tudi v ruskem čebelarskem listu, vendar ne vem več, kako so se poskušali obnesli spomladi. Morda je kdo drugi že kaj takega poskušal. Vsekakor bi bilo treba te izkušnje praktično uporabiti, saj bi tako lahko pričeli z vzrejo matic ponekod že mnogo prej kot doslej in bi imeli mlade matice že v prvi polovici maja. Vsi namreč vemo, da z mlado matico najlaže preprečimo rojenje.

Zanimiva je ta. Italijanski čebelar dr. Gaetano Magóla je leta 1943 izdal precej obširno knjigo o čebelarstvu »Kako prideš do donosnega čebelarstva« (Come rendere produttiva l'apicoltura). Knjiga velikega formata ima čez 400 strani s 326 slikami ter je zelo živahno in zanimivo pisana.

Zame je bilo novo to, kar piše na strani 31: »Ko je celica polna zrelega medu, to se pravi, ko je iz medu izhlapela vsa odvečna voda, jo čebela pokrije s tankim voščenim pokrovcem. Preden pokrovec prilepi k celici, spusti iz svojega žela v med drobno kapljico strupa, ki naj ga varuje pred pokvarjenjem. Šele tedaj je med zrel in primeren za točenje!«

Odkod ima avtor to trditev, ne pove. Tudi tega ne pove, ali je njegova trditev znanstveno preverjena. Če pa je res tako, kot trdi, ni to važno samo za ohranitev medu; ampak tudi za zdravje tistega, ki med uživa. Vprašanje je seveda, če strupa kaka snov v medu ne nevtralizira.

Nadalje pravi pisatelj te knjige, da mora čebela napraviti za en kilogram zrelega medu 50.000 poletov, ker more z enega poleta v medni golši prinesiti domov največ 50 mgr nektarja. Ali ni to zanimivo?

Slavinski

Opomba uredništva! Da spusti čebela v celico, napolnjeno z zrelim medom, preden jo zapre s pokrovcem, iz svojega žela kapljico strupa, je že zdavnaj ovr-

žena bajka. Na to trditev naletimo v vseh starejših čebelarških učbenikih, v novejših knjigah pa jo ponavljajo le znanstveno premalo razgledani pisatelji. In med te sodi tudi omenjeni dr. Magóla. — V medu res najdemo poleg drugih snovi do 0,2 %, mravljinčne kisline, ki je ena glavnih sestavin čebeljega strupa, toda ta ne izvira iz čebeljega telesa, temveč nastane, kakor je ugotovil Reidenbach, v celici med konservirnim postopkom zaradi oksidacije sladkorja.

Za računarje. V Sloveniji imamo okoli 75.000 panjev. V mesecih maj—junij je v vsakem panju po 40.000 čebel-delavk. Na pašo jih leta približno $\frac{1}{4}$ ali 10.000. V eni minuti obleti čebela najmanj 10 cvetov. Posamezna čebela porabi za en svoj izlet povprečno 10 minut, obleti torej 100 cvetov. Dnevno izleti vsaka čebela na pašo povprečno 40 krat in obere torej 4000 cvetov. Ker ima posamezna družina povprečno po 10.000 letalk, oblete te dnevno po 10.000 krat 4000 cvetov, t. j. 40 milijonov cvetov. 75.000 čebeljih družin obleti dnevno torej 40 milijonov krat 75.000 = 3 milijarde cvetov.

Ce čebele oprashe le vsak tisoči od obiskanih cvetov, potem se na Slovenskem dnevno oplodi 3 milijarde cvetov.

Vrednost evidence matic. Sredi novembra sem obiskal prijatelja čebelarja. Razumljivo je, da sva se takoj znašla pred njegovim čebelnjakom. Kar nenadoma sva zagledala pred panji otrplo matico. Ko sva si jo natančneje ogledala, sva opazila, da je rumeno barvana. Prijatelj je stopil po zvezek, kjer ima popisane matice. Ugotovil je, da sta le v dveh panjih matici z rumenim znamenjem. Pregledal je prvi panj, kjer naj bi bila matica z rumenim znakom. Imel je srečo, matico je takoj našel. Nato je odprl še drugi panj. Čebele so bile nekam nemirne, zato jim je kar dodal tisto matico, ki sva jo našla pred panji. Čebele so se umirile. Ugibala sva, kaj je vendar izginalo matico iz panja. Saj je bila komaj leto dni stara. Zedinila sva se v tem, da so se čebele zaradi prejšnjih toplejših dni v gnezdu razlezle in je matica, hoteč z roba sata

prelesti na sosednji sat, padla na dno panja, nakar jo je svetloba žrela z vabila k vhodu in od tam v naravo (?; op. ur.). Če bi je ne bila po naključju opazila, bi bila seveda zunaj žalostno končala. Čebelar pa bi spomladi tuhtal, kaj je vzrok brezmatičnosti. Morda bi si celo očital, da jo je strl pri jesenskem pregledu.

Pri tej priložnosti sem se nehote spomnil, da bi bilo zelo koristno zaznamovati matice s številkami. Oštevilčena matica nam bi kaj hitro pokazala, iz katerega panja je. Zlasti v čebelnjakih z večjim številom panjev bi bilo to zelo koristno. Sam sem maticam lepil na oprsje številke, vtisnjene v štaniolski papir, pa mi jih ni nobeno lepilo držalo, čeprav sem ga naročil celo iz Nemčije.

Pod panji je našel svojo smrt. Po končani drugi svetovni vojni se je priženil na Žganjarjevo domačijo na Prevaljah pri Kolovratu mlad čebelar J. Hribar iz Spitaliča. Ker je v Kolovratu veliko spomladanskega vresja, si je uredil čebelarstvo s 30 panji. Pred leti pa je hotel prepeljati čebele na ajdovo pašo nekam v okolico Mengša. Sredi avgusta sta z bratom naložila vse panje na navaden voz z vzmetmi, ki pa so bile prešibke za tako težo. To je bilo tudi usodno.

Z bratom sta v mraku odpeljala čebele z doma. Ker je cesta iz Kolovrata do Trojan (do velike ceste) bolj ozka in je dosti ovinkov, ga je na vsej poti spremljal brat. Mimo mojega stanovanja v Izlakah sta peljala okrog polnoči. Proti jutru sta dospela na vrh Trojanskega klanca in zapeljala na veliko cesto. Ker je ta cesta boljša in širša, se je brat poslovil v dobri veri, da po lepi cesti pri vožnji njegova pomoč ni več potrebna. Komaj dober kilometer odtod pa se je zgodila nesreča. Nihče ne more povedati, kako. Prvi, ki so prihiteli na kraj nesreče, so videli strašen prizor. Sredi ceste so stali konji, vpreženi v voz, na katerem je bilo še nekaj panjev, drugi pa so bili na tleh. Izpod razmetanih panjev so izvlekli mrtvega voznika-čebelarja. Imel je prebito lobanjo.

IZ SEJNEGA ZAPISNIKA PRESEDSTVA

9. seja predsedstva ZCDS dne 26. decembra 1952.

Navzoči: tov. A. Bukovec, M. Krmelj, I. Majcen, S. Mihelič, P. Namar, V. Rojec ter člana nadzornega odbora L. Debevec in M. Ježek.

Dnevni red: 1. branje in potrditev zapisnika zadnje seje; 2. poročilo revizorjev o pregledu finančnega poslovanja Zveze; 3. določitev tiskarne za tisk Slovenskega čebelarja v letu 1953; 4. razno.

1. Tov. tajnik S. Mihelič je prebral zapisnik zadnje redne seje, ki so ga navzoči soglasno sprejeli.

2. Tov. L. Debevec je v imenu nadzornega odbora prebral zapisnik pregledovalcev računov, v katerem je kritično prikazal razne napake finančnega poslovanja.

Tov. direktor je pojasnjeval primer za primerom, sklicujoč se na to, da zaradi tega ni Zveza utrpela nobene škode, da za vsak nujen finančni ukrep ni mogoče sklicevati se, da pa se je v važnejših, zgoraj navedenih finančnih zadevah predhodno posvetoval s tov. predsednikom. Po temeljiti diskusiji članov predsedstva in nadzornega odbora o kompetencah predsednika, direktorja, članov predsedstva, upravnega odbora itd., je bil soglasno sprejet sklep, da naj posebna komisija, sestavljena iz članov predsedstva in članov nadzornega odbora uredi poslovanje tako, da bo v skladu z vsemi predpisi in nalogami, ki jih ima Zveza. Prav tako naj ta komisija dobi revizorje, ki bodo pregledali finančno poslovanje Zveze za nazaj, če je potrebno vse od njene ustanovitve pa do danes, ker take revizije doslej še ni bilo.

V komisijo so bili izvoljeni tov.: I. Majcen, L. Debevec in M. Ježek.

2. Tov. V. Rojec je poročal, da je Zveza poslala ponudbe za tisk Slovenskega čebelarja

raznim tiskarnam. Najugodnejši je odgovor Triglavske tiskarne.

Sprejet je bil sklep, da se odda v tisk Slovenski čebelar za leto 1953 Triglavski tiskarni, če nam prejšnja tiskarna ne more tiskati Čebelarja vsaj za isto ceno.

Nadalje je bilo sklenjeno, da se zviša naklada na 6000 izvodov, obseg pa na 32 strani. Uredništvo naj preskrbi boljši papir, večji tisk ter novo zunanjo in notranjo opremo.

3. Tov. tajnik S. Mihelič je poročal, da je bila Čebelarška šola v Ljubljani sprejeta za leto 1953 v predlog proračuna Sveta za prosveto in kulturo MLO Ljubljana kakor vse druge strokovne šole, ki so bile doslej v republiškem proračunu SPK LRS, in sicer s 375.000 din, kar bo zadostovalo za osebne izdatke za 1. in 2. razred v šolskem letu 1953. Proračun MLO Ljubljana sicer še ni bil sprejet na zasedanju, vendar pa nam je denar zagotovljen in bil za osebne izdatke za mesec januar že nakazan.

Sejo je tovariš predsednik zaključil ob 20.15.

DOPISI

ČEBELARSKA DRUŽINA SORA PRI SKOFJI LOKI

Dne 25. januarja t. l. je imela naša družina svoj občni zbor. Ustanovljena je bila ravno pred 15 leti, t. j. leta 1938. V preteklem letu je imela družina rekordno število članov: 30 in 4 sestanke s strokovnimi predavanji, na katerih smo obravnavali tale vprašanja: 1. splošno o čebelarstvu in koristih, ki jih nudi čebelarstvo čebelarjem in drugim; 2. zazimljenje; 3. Rojčev način prestavljanja; 4. pionirji čebelarstva pri nas in po svetu. Največ teh predavanj je imel tov. Janez Zontar, vodja opazovalne postaje v Skofji Loki (Virmašan).

Glavno delo družine pa le niso bila predavanja in sestanki, ampak sajenje

in razmnoževanje medonosnih rastlin, k čemur so nas prisilile povojne razmere. Silna sečnja je znižala naše kostonjevo pasišče v Ločnici pod tretjino predvojne kapacitete — samo po tej vojni je bilo posekanih čez 2000 kostonjevih dreves. Drugo, kar je zadelo našo družino, pa je bila postavitev piratine peči pri tovarni v Goričanah. Večina sestankov je bila posvečena vprav vprašanjem, kako preprečiti propad našega čebelarstva. Ni nam preostalo drugega, kot zavihati rokave in se lotiti dela. Leta 1950 je družina nabavila za več kot 2500 din semena medovitih rastlin, nekaj semena pa je dobila brezplačno od državnega kmetijskega znanstvenega zavoda oziroma od posestva Dob pri Domžalah. Te rastline (facelijo, dvo- in enoletno medeno deteljo) smo posejali sami, deloma pa tudi kmetje, ki smo jih zainteresirali za sejanje — vendar uspeha, kot smo ga pričakovali, ni bilo. Zgolj v čebelarstvo namene se pač ne splača gojiti medovitih rastlin. Poleg tega smo od OLO Supetar v Dalmaciji prejeli še 40 kg semena japonske sofore. Iz semena smo vzgojili približno 4000 drevesc. Pri tem so se naši člani res izkazali, kajti sofora zahteva v mladosti precej nege. Prvo zimo, po možnosti tudi drugo jo je treba prezimiti v kleti in šele potem vsaditi na stalno mesto. Drevesca so se skoraj vsa prijela in upamo, da se bodo čez kakih 10 let že pokazali prvi uspehi našega dela. Zadnje leto pa smo v večji meri sadili češnje.

Ceprav so se vrgli naši čebelarji na zboljševanje čebelje paše z velikim elanom, se vendarle sprašujejo, koliko bo to delo koristilo njim samim. Ali ne bo vse to le za druge? Pred nekaj leti je bil postavljen v našem okolišu čebelnjak za prevaževalce, ne da bi kdo vprašal, ali ni s tem oškodovana družina. Na našo pritožbo pa vsi forumi od bivše Zadruga do OLO niso mogli razsoditi, ali ima pravico uživati sadove svojega truda tisti, ki je delal, ali tuji vsiljiniec, ki ni k zbolšanju paše prav nič prispeval. Prevažanje je pač naprednejši način čebelarjenja kot čebelarjenje na stalnem mestu in naprednejši

način je treba pospeševati... Dalje: zaščiteni so samo ajdova pasišča, druga niso; zato se ne da nič napraviti... Take in podobne odgovore smo prejeli.

Pa tudi z ajdovimi pasišči smo na istem, kljub temu da so »zaščiteni«, kar naj pojasni tale primer: Na pasišču Gorenja vas-Rateče, kjer se navadno obseje kakih 6 ha z ajdo, je 10 do 20 AZ-panjev domačih čebel. Vsa povojna leta je komisija izdajala dovolilnice za dovoz 80 AZ-panjev na to pasišče. Ko smo začeli proti temu protestirati, sta bili za leto 1951 izdani kar dve dovolilnici po 80 AZ-panjev, tako da jih je bilo na 6 ha 180. Vsa dokazovanja, da je treba odvečne čebele odstraniti, niso nič zalegla, češ dovolilnici sta bili pravilno izdani. Bilo nam je samo obljubljeno, da se prihodnje leto ne bo več to zgodilo. Res se to ni več zgodilo, pač pa nekaj drugega, še hujšega. Pičila 2 km vstran je bilo postavljenih 90 AZ-panjev in, da ne bi mogla naša družina kaj proti temu, je bila dovolilnica izdana za območje sosednje družine, toda le kakih 10 m od naše meje. Še več! Čeprav določa 5. člen v osnutku Pravilnika o prevozu čebel na pašo, da mora čebelar hkrati z dovolilnico predložiti uradno potrdilo, da so njegove čebele zdrave, je bilo na tej dovolilnici izredno napisano, da bo prevoznik to potrdilo pokazal šele tedaj, ko bo postavil čebele na pasišče. Le kako se je mogla izdati taka dovolilnica?! Pri dovozu pa tuji čebelar potrdila o zdravstvenem stanju čebel sploh ni pokazal in ker se je zaradi tega lastnik zemljišča upiral (sam je tudi čebelar) sprejeti čebele, mu je zagrozil, da naj bo tiho, sicer... Zato se je hočeš nočeš udal v usodo, čeprav je v prav istem osnutku Uredbe o prevozu čebel v ajdo rečeno: »Stojišča v 2 km širokem pasu, po katerem gre meja med dvema društvoma, določa komisija, sestavljena iz zastopnikov obeh društev.« — Meja naše družine pa je v tem primeru tudi meja društva.

To je bil v glavnem predmet razgovorov na naših sestankih.

Feri Kovačič

OBČNI ZBOR ČEBELARSKEGA DRUŠTVA V LJUTOMERU

V nedeljo 8. februarja je bil v ljutomerski gimnaziji občni zbor čebelarškega društva v Ljutomeru, ki mu je prisostvovalo 67 članov in nekaj nečlanov. Predsedniško in tajniško poročilo je osvetlilo delo društva v preteklem letu. Med drugim je bilo povedano, da je društvo imelo v preteklem letu 8 članskih sestankov, 3 strokovna predavanja, 4 izredne seje odbora in 3 seje odseka za prevoz čebel v pašo. Društvo je priredilo v okviru okrajne razstave čebelarstvo razstavo. Odsek za medovite rastline je preskrbel 6000 akacijevih sadik, ki so jih člani posadili vsak v svojem okolišu, dalje je naročil in posejal 3 kg dvoletne medene detelje in 0,5 kg Hubam-detelje, s katerima pa žal zaradi suše nismo imeli uspeha. Posredoval je tudi pri naročilu črne in francoske ajde preko ljutomerske semenarne. Zadruga in kmetovalci so obe vrsti ajd posejali, pridelek je seveda pobrala suša. Obnesla pa se je vsaj deloma francoska ajda.

Odsek za vzrejo matic je opremil z vsem potrebnim inventarjem plemenilno postajo, tako da bo lahko začela letos obratovati.

Tudi delo gospodarja je bilo zelo živahno. Skozi vse leto je oskrboval člane z raznimi čebelarskimi potrebščinami in razdelil mednje nekaj nad 4000 kg sladkorja, kar je znak skrajno slabe letine.

Iz blagajniškega poročila je bilo razvidno, da je društvo plačalo vse svoje dolgove, ki jih je imelo pri Zvezi zaradi plemenilne postaje; tudi naročnina in članarina za preteklo leto sta v redu.

Občni zbor je sprejel sklep, da bomo tudi v tem letu skušali vključiti v naše vrste neorganizirane čebelarje, da bomo priredili dve predavanji, da bomo v tečaj za bolezenske izvedence poslali nekaj naših članov, da bomo znova pregledali vse čebelnjake ter da neorganiziranim čebelarjem ne bomo nudili nikake pomoči.

Občni zbor je soglasno izvolil novi odbor, v katerem so povečini dosedanji

požrtvovalni člani, deloma pa je bil izpopolnjen z novimi mlajšimi tovariši.

Občni zbor je pozdravil v imenu Zveze njen tajnik tov. prof. Mihelič, ki je imel tudi predavanje o gnilobi in griži. Čebelarji so predavanju z velikim zanimanjem sledili, le žal, da se je moral predavatelj zaradi 3 ure trajajočega občnega zbora v svojih izvajanjih zelo omejiti.

Prof. Mihelič je dal čebelarjem tudi nekaj pojasnil o delu Zveze in njenih perspektivah.

Na dobro uspelem občnem zboru so dobili čebelarji zopet nekaj novih pobud za nadaljnje delo v čebelarski organizaciji. Razšli so se s trdno voljo, da se bodo še z večjo ljubeznijo oklenili svoje organizacije in svojih čebelic, čeravno leto za letom prenašajo hude udarce nenaklonjene narave. Janko Belec

IZ SREDIŠČA OB DRAVI

Dne 8. februarja 1953 je bil občni zbor Čebelarškega društva v Središču ob Dravi. Pred občnim zborom društva je bil občni zbor Čebelarške družine Središče ob Dravi. Na zboru je bilo ugotovljeno, da so pri družini delali isti člani kot pri društvu; zato nima smisla, da družina še dalje obstoji. Obstoje družine je brez pomena tudi zaradi tega, ker je edina na območju društva. Sicer je spadala v društvo še družina Obrež, ki naj bi jo vodil bivši predsednik društva tov. Bratuša, ta pa ni delovala in tudi razen tovariša Bratuša ni imela članov. Zato je bilo soglasno sklenjeno, da se razpusti, točilo in stiskalnica za vosek, ki je last družine, pa prevzame v oskrbo društvo. Glede na ta sklep je odpadel ves nadaljnji dnevni red.

Pri razpravi o razpustu družine je tov. Močnik pojasnil, pod kakšnimi pogoji lahko družina dela in se razvija. Obrež takih pogojev nima, zato je bil sklep popolnoma umesten.

Sledil je občni zbor društva. Prisotnih je bilo 26 članov.

Predsednik tov. Alojz Horvat je ugotovil, da je bil občni zbor pravilno sklican, in da je sklepčen. V delovno predsedstvo so bili izvoljeni Jože Šnaj-

der, Jakob Lasič in Ivan Golob, za zapisnikarja Rudolf Tkalec ter še dva overovatelja zapisnika.

Po prečitaniu zapisnika zadnjega občnega zbora so sledila poročila. Predsednik tov. Lojze Horvat je v svojem poročilu povedal, da je imelo društvo med letom dokaj posla. Najvažnejša prireditve je bila čebelarška razstava od 15. do 17. avgusta 1952, ki je bila združena s čebelarskim tečajem. Delo so ovirali razni spori, ki jih je povzročil tovariš Bratuša. Temu menda delavnost društva, čeprav je bil njegov predsednik, ni bila pogodu. Do zadnjega je obljubljal, da bo sodeloval pri razstavi. Odbor mu je določil velik prostor, toda niti društvene stiskalnice za vosek, ki jo ima v oskrbi, ni razstavil. Nazadnje je ostal njemu določeni prostor v sramoto društva prazen. Zaradi takega nečebelarškega ravnanja ga je odbor prisilil, da je odložil mesto predsednika.

Tovariš Tomaž Lukman je podal tajniško in blagajniško poročilo. Sej je bilo 18 rednih in 1 izredna. Posajenih je bilo tisoč sadik akacije. Aktiva znašajo 31.314 din, pasiva 7925 din. Za pogozdovanje z akacijo je okraj naklonil društvu nagrado 1600 din, ki je pa krajevni ljudski odbor ni hotel izplačati, temveč je uporabil znesek za kritje svojega proračuna. Vse intervencije so doslej ostale brez uspeha. Sejali smo tudi medeno deteljo in razdelili čebelarjem 2170 kg sladkorja. Zvezi smo prodali 1021 kg medu, članom pa dobavljali vosek, satnice in AŽ-panje. Blagajniški promet je znašal 1.355.750 din. Dohodkov je bilo 67.875 din, izdatkov 677.804 din.

Tudi tov. tajnik se je dotaknil spora, ki je nastal med člani in bivšim predsednikom Bratušo. Po njegovem mnenju člani v interesu društva niso mogli ravnati drugače, kajti tovariš Bratuša ni samo oviral dela društva, temveč se je s svojim obnašanjem tudi popolnoma onemogočil.

Referent za pašo Blaž Tkalec je opisal prevoz čebel v akacijevo in kostanjevo pašo, referent za zavarovanje čebel pa je povedal, da imajo le trije člani zavarovanih pri DOŽ-u 62 panjev čebel,

medtem ko drugi ne kažejo za to nika-kega zanimanja.

V imenu nadzornega odbora je tovariš Rudolf Tkalec predlagal razrešnico upravnemu odboru, ki je bila soglasno sprejeta.

V razpravi, ki je sledila poročilom, so se dotaknili zborovalci predvsem spora s tovarišem Bratušo, pa tudi vprašanja opustitve družine Obrež. Za člane iz Hrvatske so določili poverjenika, ki bo vzdrževal zvezo med društvom in našimi člani. Ne kaže, da bi sprejem članov iz Hrvatske odklanjali.

Tovarišu tajniku je zbor za požrtvovalno delo priznal nagrado v obliki dveh AŽ-panjev s satnicami.

Iz poročil, ki so jih posamezni funkcionarji podali, je bilo razvidno, da je bil odbor kljub neprilikam dokaj delaven, našel pa je med člani premalo razumevanja za svoje delo.

Končno se je prijavil k besedi še tov. Močnik, se dotaknil dela društva, govoril o važnosti zavarovanja čebel, o važnosti prevoza na pašo, o pravilniku za pasišča, o izboljšanju čebelje paše ter o dopisovanju v Slovenskega čebelarja.

Pri slučajnostih so zborovalci kritizirali poslovanje Zveze. Zveza ni hotela priznati teže poslanega medu, pri eni pošiljki 27 kg, pri drugi 5 kg, češ da tehtnica na železniški postaji ni bila dovolj točna. Na postaji določena teža pa se je natančno ujemala s težo, ki jo je ugotovilo društvo s pričami. Tudi na denar je moralo društvo precej dolgo čakati. Pritoževali so se nadalje, da Zveza na dopise ne odgovarja, ali odgovarja z zakasnitvijo. Društvo želi večje ekspanzivnosti, obenem pa prosi Zvezo, naj dopisov ne pošilja več bivšemu predsedniku tov. Bratuši, temveč direktno novemu odboru društva.

V ostalem ni bilo pritožb. Občni zbor je bil zaključen ob 13.15 uri.

Popoldne, že po občnem zboru, je prišel v Središče tudi tajnik Zveze tov. Mihelič, ki se je pogovoril z odborniki društva o perečih vprašanih čebelarstva.

REDEK JUBILEJ

50 let čebelarjenja je dolga doba. — Naš jubilarnt Bric Pavle je rojen leta 1876 v Gradiških Lazih pri Litiji. Bil je kmetovalec. V letu 1905, torej pred 50 leti je posodil nekemu posestniku v sosedstvu 20 goldinarjev. Ker ta kmet ob določenem roku ni mogel vrniti denarja, je ponudil Bricu svoj novi čebelnjak za 40 kranjičev. Bric je bil s kupčijo zadovoljen. Čebelnjak je prepeljal na svoj vrt, kjer stoji še danes. Takoj je kupil dva kranjiča, za katera

je plačal 9 goldinarjev. Družine so se mu kmalu namnožile, tako da je imel kake jeseni tudi 25 do 30 družin. Zazimil je največ po 12 družin. Panjev, ki jih ni nameraval obdržati čez zimo, pa ni žveplal, kakor je sicer bila tedaj navada, temveč je dajal suhe čebele sedaj že pokojnemu krojaču in čebelarju Berniku iz Brega pri Litiji. Ta mu je za prejete čebele napravil kako novo obleko, drugo leto površnik itd.

Okrog leta 1906 ali 1907, kakor se mu zdi, mu je takratni sodni svetnik v Litiji Alojzij Žigon dal za dva dobra kranjiča en AZ-panj za 18 izdelanimi sati (brez čebel). Bric je imel s to, do takrat med kmečkimi čebelarji sploh neznano novotarijo veliko veselje, pa je naslednje leto naprosil sv. Žigona še za dva taka panja. Po teh vzorcih si je dal narediti še kakih 12 panjev, s katerimi je potem čebelaril vse do pričetka druge svetovne vojne. Imel pa je vedno tudi nekaj kranjičev.

Med zadnjo vojno je imel v partizanih vse štiri svoje sinove. Zato je moral tudi sam zapustiti dom in se dolgo dobo skrivati po hostah in pri sorodnikih v drugih krajih. Okupacijska vojska (vlasovci) mu je med tem razdejala njegovo čebelarstvo, kar je ostalo, so pa raznesli drugi ljudje. Ko se je ob osvoboditvi vrnil na svoj dom, pravi, da niti žlice ni bilo pri hiši; hiša, gosp. poslopja, pa tudi čebelnjak so bili čisto prazni. Že leta 1945 si je nabavil eno družino in potem počasi napredoval. Danes ima naseljenih 7 AZ-panjev, namerava pa postaviti nov čebelnjak in ga napolniti s samimi AZ-panji.

Dasi je že v visoki starosti, je mož, kakor tudi slika kaže, še vedno krepak. Čebelarstvo Litija ga je na svojem letošnjem občnem zboru izvolilo za svojega predsednika, saj ima bogate izkušnje ne le v čebelarstvu temveč tudi v drugih gospodarskih panogah. Še vedno je poln življenjske sile in vnet za vsak napredek, zlasti za napredek v čebelarstvu. Ob 50 letnici njegovega »muharstva« mu čebelarji društva Litija kličejo: Pavle, še na mnoga leta!

Čebelarstvo Litija

REGISTRACIJA ČEBELARSKIH DRUŠTEV IN DRUŽIN

Ker se je primerilo, da je bil neki predsednik družine kaznovan zaradi sklicanja sestanka družine, obveščamo vse organizacije o naslednjem: Vsako društvo mora biti registrirano; pravila morajo biti potrjena od odsekov poverjeništev za notranje zadeve. V te registracije naj bodo vključene tudi družine. Poverjenišтва za notranje zadeve imajo pravico kaznovati one odbore, ki sklicujejo sestanke brez registracije. Če so pravila potrjena, pa kaznovanja niso mogoča.

POZIV

Čebelarje, ki imajo poslikane panjske končnice pri kranjičih, naprošamo, da jih posodijo uredništvu Slovenskega čebelarja. Po uporabi jih dobe vrnjene. Stroške za morebitno poštnino bomo povrnili.

Vabilo

na II. redni občni zbor

Zveze čebelarških društev za Slovenijo v Ljubljani,

ki bo dne 19. aprila 1955 ob 9. uri dopoldne

v prostorih Agronomske fakultete, Ljubljana, Poljanska cesta 2

Dnevni red :

1. Otvoritev občnega zbora in nagovor predsednika.
2. Volitev delovnega predsedstva, zapisnikarjev, overovateljev zapisnika, kandidacijske in volilne komisije.
3. Poročilo upravnega odbora o gospodarskem in organizacijskem delovanju Zveze.
4. Poročilo nadzornega odbora in predlog o razrešnici.
5. Razprava in sklepanje o poročilih.
6. Sklepanje o razrešnici predsednika, upravnega in nadzornega odbora.
7. Sprejem novih pravil Zveze.
8. Volitve predsednika, upravnega in nadzornega odbora ter članov častnega sodišča.
9. Razprava in sprejem 10-letnega načrta o razvoju čebelarstva.
10. Sprejem proračuna Zveze za leto 1955.
11. Predlogi in pritožbe društev in članov Zveze.
12. Potrditev sklepov občnega zbora.
13. Slučajnosti.

Občni zbor Zveze čebelarških društev je bil pravilno sklican na podlagi 10. in 11. člena pravil Zveze v določenem roku.

Občni zbor more načeloma obravnavati samo o predlogih in pritožbah, ki jih člani Zveze pošljejo upravnemu odboru najmanj 8 dni pred občnim zborom.

Če občni zbor ob določeni uri ne bo sklepčen, bo čez pol ure na istem kraju z istim dnevnim redom drugi občni zbor, ki bo veljavno sklepal ob vsakem številu navzočih delegatov.

V Ljubljani, dne 23. marca 1955.

Tajnik:

Stane Mihelič, s. r.

Predsednik:

Maks Krmelj, s. r.

